A 531

...thez. — Rendeleti Közlöny a m. kir.
...ügyrendeletek 50. szám.
Lelt. sz.: 977

UTASITÁS

A

HADRA...
PA...KELT SEREG MAGASABB
...RANCSNOKSÁGAI SZÁMÁRA.

FÜGGELÉK.

...EMZETKÖZI TÖRVÉNYEK ÉS SZOKÁSOK HÁBORUBAN.

ELSŐ KIADÁS.

984

BUDAPEST
PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1913.

M42 261

1913. évi 14954/eln. 1. számú körrendelethez. — Rendeleti Közlöny a m. kir. honvédség számára. Szabályrendeletek 50. szám.

E—53-hoz.

UTASITÁS

A

HADRAKELT SEREG MAGASABB PARANCSNOKSÁGAI SZÁMÁRA.

FÜGGELÉK.

NEMZETKÖZI TÖRVÉNYEK ÉS SZOKÁSOK HÁBORUBAN.

ELSŐ KIADÁS.

BUDAPEST
PÁLLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1913.

HADTUDOMÁNYI
~~Jt 984-2~~
KÖNYVTÁR

ZMNK. TUD. KÖNYVTÁR
ARCHIVUM
Lelt. sz.: 977.

TARTALOM.

Oldal

Előzetes megjegyzés 5

A) Egyezmény az ellenségeskedés megkezdéséről (Hága 1907) 7

B) Egyezmény a szárazföldi hadjáratra vonatkozó törvényekről és szokásokról (Hága 1907 és 1899) 8

Függelék az egyezményhez:

A szárazföldi hadjárat törvényeire és szokásaira vonatkozó szabályok 9

1. szakasz: A hadviselő felekről 9

2. szakasz: Az ellenségeskedésről 17

3. szakasz: Az ellenséges állam területén gyakorlandó katonai hatalomról 23

C) Egyezmény a hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javításáról (Genfi egyezmény 1906 és 1864) 29

D) Egyezmény a semleges hatalmak és személyek jogairól és kötelességeiről szárazföldi hadjárat esetén (Hága 1907) [1] 41

E) Egyezmény az ellenséges kereskedelmi hajókkal való eljárásról az ellenségeskedés kitörésekor (Hága 1907) 48

[1] Egyes cikkek 1899. évből.

Oldal

F) Egyezmény kereskedelmi hajóknak hadihajókká való átalakításáról (Hága 1907) 51
G) Egyezmény a genfi egyezménynek a tengeri hadjáratra való alkalmazásáról (Hága 1907 és 1899) 53
H) Egyezmény az önműködő tengeralatti érintőaknák alkalmazásáról (Hága 1907) 63
J) Egyezmény a tengeri haderő által háboruban való lődözésről (Hága 1907) 67
K) Egyezmény a zsákmányjog alkalmazásának bizonyos korlátozásáról tengeri hadjáratban (Hága 1907) 71
L) Nyilatkozat a semlegesek jogairól tengeri háboruban (Párisi tengerjogi nyilatkozat 1856) 75
M) Egyezmény a semleges hatalmak és személyek jogairól és kötelességeiről tengeri hadjárat esetén (Hága 1907) 77
N) Nyilatkozat a tengeri hadijogról (London 1909) 87
O) Nyilatkozatok a tiltott lövedékekről (Hága 1899) 109

Előzetes megjegyzés.

Ez a függelék kivonatokat tartalmaz azokból a jogerős egyezményekből, melyek **háború esetére nemzetközi törvényeket és szokásokat** alkotnak.

Egyes kiegészítések és magyarázatok az egyezményeknél mint lábjegyzetek találhatók.

A *B*), *D*) és *G*) alatt tárgyalt egyezményeknél különösen meg van jelölve, hogy mely határozatok érvényesek már **az 1899. évi 1. hágai konferencia** alapján, illetőleg melyek az eltérések az 1907. évi 2. konferenciával szemben.

Ép így meg van jelölve a genfi egyezménynél (*C*), hogy mely határozatokat tartalmazott értelemszerűen már **az 1864. évi 1. genfi egyezmény.**

Miután minden egyes egyezmény csak abban az esetben kötelező, ha ahhoz valamennyi hadviselő fél hozzájárult, csak háború esetében fogják tudtul adni, hogy ebben a szolgálati könyvben foglalt egyezmények közül, melyek lépnek érvénybe, esetleg azt is, hogy egyes cikkek, — tekintettel más érdekelt hatalmak részéről a hozzájárulásnál tett kikötésekre — mennyiben változnak.[1])

[1]) A tengeri hadijogra vonatkozó londoni nyilatkozathoz (*N*) eddig Ausztria-Magyarország sem járult hozzá.

Ausztria-Magyarország egy kikötése a *B*. 44. cikkre vonatkozik. (23. oldal.)

A. Egyezmény az ellenségeskedés megkezdéséről.

Hágában 1907. évben köttetett meg.

1. cikk.

A szerződő hatalmak hozzájárulnak ahhoz, hogy ellenségeskedés előzetes, félremagyarázhatatlan bejelentés nélkül közöttük nem kezdhető meg, mely bejelentésnek vagy okadatokkal ellátott hadüzenet alakjában, vagy föltételes hadüzenettel egybekötött ultimatum alakjában kell megtörténnie.

2. cikk.

A hadiállapotot haladéktalanul közölni kell a semleges hatalmakkal, melyeknél ez csak a — táviratilag is adható — értesítés vétele után válik érvényessé. A semleges hatalmak azonban nem hivatkozhatnak az értesítés elmaradására, ha kétségtelenül bizonyos, hogy a hadiállapotról tényleg tudomással birtak.

3. cikk.

Jelen egyezmény 1. cikke két vagy több szerződő hatalom között viselendő háború esetén válik érvényessé.

A 2. cikk a szerződő hadviselő fél és a szintén szerződő semleges hatalmak egymáshoz való viszonyára nézve kötelező.

B. Egyezmény a szárazföldi hadjáratra vonatkozó törvényekről és szokásokról.

Hágában 1907. évben köttetett meg.[1])

1. cikk.

A szerződő hatalmak szárazföldi haderőiknek utasításokat fognak kiadni, melyek a jelen egyezményhez fűzött és a szárazföldi hadjárat törvényeire és szokásaira vonatkozó szabályokkal megegyeznek.

2. cikk.

A jelen egyezményben és az 1. cikkben említett szabályokban foglalt határozatok csak a szerződő hatalmak között és csak akkor alkalmazhatók, ha ehhez az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

3. cikk.

Az említett szabályok határozatait megsértő hadviselő fél előforduló esetben kártérítésre köteles. Fegyveres erejéhez tartozó személyek által elkövetett cselekedetekért felelős.

[1]) A már 1899. évben elfogadott határozatok oldalvonással vannak megjelölve; a szószerinti szöveg fontosabb eltéréseit a lábjegyzetek tartalmazzák.

Függelék az egyezményhez.

A szárazföldi hadjárat törvényeire és szokásaira vonatkozó szabályok.

Első szakasz.

A hadviselő felekről.

I. fejezet.

A «hadviselő fél» fogalma.

1. cikk.

A hadi törvények, jogok és kötelességek nemcsak a hadseregekre, hanem a néphadakra és önkéntes csapatokra nézve is érvényesek, ha ezek a következő föltételeknek megfelelnek.

Kell hogy:

1. élükön az alárendeltjeiért felelős személy álljon;

2. egy bizonyos, messziről fölismerhető jelvényt viseljenek;

3. a fegyvereket nyíltan hordják;

4. vállalataiknál a haditörvényeket és szokásokat betartsák.

Oly országokban, hol a hadseregek egészben vagy részben néphadakból vagy önkéntes csapatokból alakulnak, ott ezek a hadsereg elnevezésben bennfoglaltatnak.

2. cikk.

Valamely meg nem szállt terület lakossága, mely az ellenség közeledtére saját szántából fegyverhez nyúl, hogy a benyomuló csapatokat lekűzdje, azonban már nem volt ideje, hogy az 1. cikknek megfelelően szervezkedjék, hadviselő félnek tekintendő, ha fegyvereit nyiltan hordja és a hadi törvényeket és szokásokat betartja.

3. cikk.

A hadviselő felek haderői harcosokból (kombottáns) és nem harcosokból (nem kombottáns) állhatnak. Ha ellenséges fogságba kerülnek, akkor úgy az előbbiek, mint az utóbbiak joga, hogy hadifoglyok gyanánt bánjanak velük.

II. fejezet.

A hadifoglyokról.

4. cikk.

A hadifoglyok az ellenséges kormány hatalmában vannak, nem pedig az őket foglyul ejtő személyek, sereg- vagy csapattestek hatalmában.

A hadifoglyokkal emberségesen kell bánni.

Mindaz, ami személyes sajátjuk, tulajdonukban marad, kivéve a fegyvereket, lovakat és katonai okmányokat.

5. cikk.

A hadifoglyokat valamely városban, várban, táborban vagy valami más helységben lehet elhelyezni, azzal a kötelezettséggel, hogy abból a megállapított határon

túl nem távoznak el; bezárni azonban csak a legszükségesebb biztonsági rendszabályként és csak oly hosszú időre szabad őket, a míg ezt az a rendszabályt szükségessé tevő körülmények fönnállanak.

6. cikk.

Az állam a hadifoglyokat — a tisztek kivételével — rangjuknak és ügyességüknek megfelelőleg dolgoztathatja.

Ez a munka azonban ne legyen túl megerőltető, és a hadműveletekkel ne álljon semmiféle összefüggésben.

A hadifoglyoknak szabad nyilvános **hatóságok** és intézmények, vagy magánosok számára, vagy saját számukra dolgozni.

Az állam számára végzett munkákat a szerint az árszabás szerint kell fizetni, a mely a hasonló munkát végző saját hadsereghez tartozókra nézve érvényes, vagy ha ilyen árszabás nincsen, akkor olyan árszabás szerint, a mely a végzett munkának megfelel.

Ha a munkát más nyilvános hatóságok vagy magánosok számára végzik, akkor a föltételeket a katonai hatóságokkal egyetértőleg kell szabályozni.

A hadifoglyok munkabére helyzetük javítására fordítandó. A fölösleg — az eltartási költségek levonása után — nekik szabadonbocsátásuk alkalmával kifizetendő.

7. cikk.

A hadifoglyok ellátásáról az a kormány tartozik gondoskodni, melynek hatalmában vannak.

Ha a hadviselő felek közt nincs külön megegyezés, akkor a hadifoglyok élelmezés, elhelyezés és ruházat

tekintetében ugyanazon elbánásban részesítendők, mint annak a kormánynak csapatai, melynek hatalmában vannak.

8. cikk.

A hadifoglyok azoknak a törvényeknek, utasításoknak és parancsoknak vannak alávetve, melyek az őket hatalmában tartó államnak hadseregére nézve érvényesek. Minden ellenszegülésért a megfelelő szigorúsággal megfenyíthetők.

Oly megszökött hadifoglyok, kik ismét foglyul esnek, mielőtt hadseregüket elérhették, vagy azt a területet elhagyhatták volna, melyet az őket foglyul ejtett hadsereg megszállva tart, fegyelmi fenyítésnek vannak alávetve.

Oly hadifoglyok, kik egy sikerült szökés után újból foglyul esnek, az előző szökésért semmiféle fenyítéssel sem sújtandók.

9. cikk.

Minden hadifogoly köteles kérdezésre igazi nevét és valódi rendfokozatát megmondani. Ha ezt a szabályt nem tartja be, akkor a vele egy osztályba tartozó hadifoglyokat megillető előnyök korlátozásának teszi ki magát.

10. cikk.

A hadifoglyokat becsületszóra szabadon lehet bocsátani, ha országuk törvényei őket ennek a föltételnek elfogadására fölhatalmazzák. Ebben az esetben személyes becsületük kezessége mellett kötelesek az elfogadott kötelezettséget úgy a saját kormányukkal, mint azon állam-

mal szemben is lelkiismeretesen betartani, mely őket foglyul ejtette.

Ebben az esetben saját kormányuknak nem szabad tőlük oly szolgálatot követelni, vagy elfogadni, mely adott szavukkal ellenkezik.

11. cikk.

Hadifoglyot nem szabad kényszeríteni, hogy szabadon bocsátását becsületszavának adása ellenében elfogadja; ép oly kevéssé köteles az ellenséges kormány a hadifoglyok abbeli óhajának engedni, hogy becsületszó ellenében szabadon bocsátassanak.

12. cikk.

Becsületszó ellenében szabadon bocsátott minden hadifogoly, aki az ellen az állam ellen, melynek magát becsületszavának adásával lekötötte, vagy ennek szövetségese ellen fegyvert fog, ha újból foglyul esik, elveszti a jogát, hogy vele hadifogolyként bánjanak és törvény elé állítható.

13. cikk.

Valamely hadsereget követő, de nem annak kötelékébe tartozó személyeknek, mint levelezők, újságtudósítók, markotányosok és szállítók, ha az ellenség hatalmába esnek és az visszatartásukat célszerűnek tartja, igényük van a hadifoglyokat megillető bánásmódra, ha hadseregük katonai hatóságától igazolvánnyal vannak ellátva.

HADTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR

14. cikk.

Minden hadviselő államban az ellenségeskedés kitörésekor a hadifoglyokról tudósítást nyújtó hivatal állítandó föl. Oly semleges államok is kötelesek ezt megtenni, melyek valamely hadviselő hadsereghez tartozókat területükre befogadtak.

E hivatal rendeltetése, hogy a hadifoglyokra vonatkozó tudakozódásokra tájékoztatást adjon és az illetékes hatóságoktól kapja meg a hadifoglyok elhelyezésére és tartózkodási helyükben beálló változásra, becsületszó ellenében való szabadonbocsátásukra, megszökésükre, kórházba adásukra vagy halálukra vonatkozó értesítéseket, valamint minden más tudósítást, amire szüksége van, hogy minden hadifogolyról egy egyéni kimutatást szerkeszthessen és nyilvántarthasson. A tudósító hivatalnak minden ilyen egyéni kimutatásba be kell vezetnie az anyakönyvi lap számát, a vezeték- és keresztnevet, a kort, származási helyet, rendfokozatot, csapattestet, sérüléseket, a foglyulejtés, internálás, megsebesülés vagy halál idejét és helyét, valamint minden különös észrevételt. Az egyéni kimutatásokat békekötés után a másik hadviselő fél kormányához kell juttatni.

A tudósító hivatal feladata ezenfelül, hogy mindazokat a személyes használatra szolgáló tárgyakat, értéktárgyakat, leveleket stb., melyek a csatatereken találtattak, vagy a melyeket becsületszó ellenében szabadonbocsátott, kicserélt, megszökött, vagy kórházakban és egészségügyi intézetekben meghalt hadifoglyok hátrahagytak, összegyűjtse és a jogosultaknak kézbesítse.[1])

[1]) Ausztria-Magyarországban háború kitörésekor a német szövegű *N*—15. szolgálati könyv szerint egy ily tudósító hivatal állíttatik föl Wien-ben. E hivatal neve: »Közös központi tudósító iroda Wien-ben«. (»Gemeinsames Zentralnachweise bureau in Wien«.)

15. cikk.

A hadviselő fél a hadifoglyok támogatására országuk törvényei szerint szabályszerűen megalakult társaságuknak és megfelelően igazolt képviselőiknek a katonai szükségesség és a közigazgatási utasítások határain belül a jótékonyság közvetítését megkönnyíti, hogy felebaráti feladatukat hathatósan végezhessék.

E társaságok kiküldöttei a katonai hatóság által kiállított, személyükre szóló engedély alapján segélyek kiosztása céljából bebocsátást nyerhetnek a hadifoglyok tartózkodási helyeire, valamint a hazájukba visszatérők megállóhelyeire, ha írásbeli kötelezettséget vállalnak, hogy a katonai hatóságoktól megállapított összes rendszabályokat és biztonsági intézkedéseket betartják.

16. cikk.

A tudósító hivatalok portómentességet élveznek. A hadifoglyoknak címzett vagy általuk elküldött levelek, utalványok, pénzküldemények és postacsomagok úgy a föladási, mint a rendeltetési országban, valamint azokban az országokban is, melyeken átmennek, minden postailleték alól mentesek.

A hadifoglyoknak ajándékul és segélykép szánt tárgyak minden behozatali vám és más illeték alól, az állami üzemben levő vasutakon pedig a szállítási díjak alól is mentesítve vannak.

17. cikk.

A hadifogságba esett tisztek kormányuknak visszafizetési kötelezettsége ellenében ugyanazokat [1]) az illeté-

[1]) 1899: ..... ebben a helyzetükben országuk utasításai szerint kijáró illetékeket.

keket kapják, mint az őket foglyul ejtő ország hasonló rendfokozatú tisztjei.

18. cikk.

A hadifoglyoknak — azon egyetlen föltétellel, hogy a katonai hatóságok rendszabályainak és biztonsági intézkedéseinek alávetik magukat — teljes szabadság engedélyeztetik vallásuk gyakorlásában, beleértve a vallásfelekezetük istentiszteletén való részvételt is.

19. cikk.

Hadifoglyok ugyanazon föltételek mellett végrendelkezhetnek, mint a saját hadsereghez tartozók.

Ugyanez érvényes a halálesetfölvételre és a hadifoglyok eltemetésére is; utóbbinál a meghaltnak rendfokozatára tekintettel kell lenni.

20. cikk.

Békekötés után a hadifoglyokat lehető legrövidebb időn belül hazájukba vissza kell bocsátani.

III. Fejezet.

A betegekről és sebesültekről.

21. cikk.

A hadviselő feleknek a betegekre és sebesültekre vonatkozó kötelezettségeit a genfi egyezmény szabályozza.

Muz 361

Második szakasz.

Az ellenségeskedésről.

I. Fejezet.

Az ellenség károsítására szolgáló eszközökről, az ostromokról és lődözésekről.

22. cikk.

A hadviselőknek nincs korlátlan joguk az ellenség károsítására szolgáló eszközök megválasztására.

23. cikk.

A különleges egyezményekben kimondott tilalmaktól eltekintve tilos, nevezetesen:

a) mérget vagy mérgezett fegyvert használni;

b) az ellenséges lakossághoz vagy hadsereghez tartozó személyeket orozva megölni vagy megsebesíteni;

c) oly ellenséget megölni vagy megsebesíteni, a ki magát fegyverei letételével vagy védtelenségét belátva és kegyelmet remélve megadta;

d) kijelenteni, hogy nincs kegyelem;

e) oly fegyvereket, lövedékeket vagy anyagot használni, melyek fölösleges fájdalmat okoznak;

f) a hadikövet lobogóját, az ellenség zászlóit, katonai jelvényeit, vagy egyenruháját, vagy a genfi egyezmény jelvényeit illetéktelenül használni;

g) ellenséges tulajdont elrombolni vagy elvenni, kivéve oly eseteket, mikor az elrombolást vagy elvételt a hadi szükségesség sürgősen megköveteli;

h) kijelenteni, hogy az ellenfélhez tartozók jogai és követelései megszünnek, átmenetileg fölfüggesztetnek vagy törvény útján nem hajthatók végre.

Ugyancsak tilos a hadviselő félnek az ellenfélhez tartozó személyeket saját országuk elleni vállalatban való részvételre kényszeríteni, még akkor is, ha ezek a hadjárat kezdete előtt az ő szolgálatában állottak. [1])

24. cikk.

Hadicselek és az ellenségről és a terepről szükséges hírek szerzésére alkalmas eszközök megengedhetőknek tekintetnek.

25. cikk.

Tilos nem védelmezett városokat, falvakat, telepeket vagy épületeket bármily eszközzel is megtámadni vagy lődözni. [2])

26. cikk.

A támadó csapat parancsnoka a lődözés előtt — kivéve egy erőszakos támadás esetét — minden tőle telhetőt tegyen meg, hogy a hatóságokat erről értesítse. [2])

27. cikk.

Ostromoknál és lődözéseknél minden szükséges intézkedést meg kell tenni, hogy az istentiszteletnek, művészetnek, tudománynak és jótékonyságnak szentelt épü-

[1]) Lásd 1899. évi 44. cikket.

[2]) A 25. és 26. cikk természetesen nem zárja ki, hogy egy nem védelmezett helyiség minden bejelentés nélkül lődöztessék, ha gyanú forog fönn, hogy az ellenség azt fődött fölállítás vagy mozgás céljára fölhasználja.

letek, történelmi emlékművek, kórházak, betegek és sebesültek gyűjtőhelyei lehetőleg kíméltessenek, föltéve, hogy azokat ugyanabban az időben katonai célokra nem használják.

Az ostromlottak kötelessége ily épületeket és gyűjtőhelyeket jól látható, az ostromlónak előzetesen tudtul adott jellel felismerhetővé tenni. [1])

28. cikk.

Tilos egy várost vagy helységet szabad zsákmányolásra átengedni, még ha rohammal foglalták is azt el.

II. Fejezet.

A kémekről.

29. cikk.

Csak az tekinthető kémnek, a ki titokban vagy hamis ürügy alatt valamelyik hadviselő fél hadműveleti területén híreket szerez vagy szerezni igyekszik, hogy azokat az ellenségnek tudtul adja.

Nem álöltözetben levő katonai egyéneket tehát, kik az ellenséges hadsereg hadműveleti területére oly célból hatoltak be, hogy híreket szerezzenek, nem szabad kémeknek tekinteni. Ép oly kevéssé tekintendők kémeknek oly katonai vagy nem katonai személyek, kik nyiltan végzik abbeli feladatukat, hogy a saját vagy az ellenséges hadseregnek szánt közléseket kézbesítsék. Ide tartoz-

[1]) Ezen épületek és helyek ismertetőjele gyanánt a jelen Függelék I) 5. cikke szerint a tengeri haderő által való lődözésnél megállapított jel használandó. (L. a 69. oldalt.)

nak azok a személyek is, a kik léghajón szállnak föl, hogy közléseket kézbesítsenek és — általában — hogy egy hadsereg egyes részei közt vagy különböző területrészek között az összeköttetést föntartsák.

30. cikk.

A tettenért kémet előzetes ítélet nélkül nem szabad megbüntetni.

31. cikk.

Oly kémet, a ki hadseregét ismét eléri és később kerül az ellenség fogságába, hadifogolynak kell tekinteni és előbbeni kémkedése miatt nem lehet felelősségre vonni.

III. Fejezet.

A hadikövetekről.

32. cikk.

Hadikövetnek az tekintendő, a ki az egyik hadviselő fél által föl van hatalmazva, hogy a másikkal tárgyalásba bocsátkozzék és a ki fehér zászlóval jelenik meg. Úgy ő, mint az őt kisérő trombitás, kürtös vagy dobos, zászlótartó és tolmács sérthetetlen.

33. cikk.

A parancsnok nem köteles a hozzá küldött hadikövetet minden körülmények között fogadni.

A parancsnok minden szükséges rendszabályt alkalmazhat, hogy a hadikövetet hírek szerzésére célzó küldetésében megakadályozza.

Föl van jogosítva, hogy a helyzetével visszaélő hadikövetet ideiglenesen visszatartsa.

34. cikk.

A hadikövet elveszti sérthetetlenségi jogát, ha határozottan és cáfolhatatlanul beigazolódik, hogy kiváltságos helyzetét áruló cselekedetre vagy erre való fölbujtásra használta föl.

IV. Fejezet.

Az átadásról (kapituláció).

35. cikk.

A szerződő hatalmak között megállapított átadási föltételek feleljenek meg a katonai becsület követelményeinek.

A miben megállapodtak, azt mindkét félnek a leglelkiismeretesebben be kell tartania.

V. Fejezet.

A fegyverszünetről.

36. cikk.

A fegyverszünet a hadviselő felek közötti kölcsönös megegyezés alapján félbeszakítja a hadműveleteket. Ha időtartamát nem állapították meg, akkor a hadviselő felek a hadműveleteket bármikor ismét megkezdhetik, föltéve,

hogy az ellenséget a fegyverszünet föltételeinek megfelelően idejekorán értesítették.

37. cikk.

A fegyverszünet lehet általános vagy helyileg korlátozott. Előbbi a hadviselő államok hadműveleteit mindenhol félbeszakítja, utóbbi csak bizonyos hadseregrészek közt és egy bizonyos körletben.

38. cikk.

A fegyverszünetet az érdekelt hatóságoknak és csapatoknak kellő módon és idejében tudtul kell adni. Az ellenségeskedés vagy közvetlenül a kihirdetés után vagy a megállapított időpontban beszüntetendő.

39. cikk.

A fegyverszünet föltételeiben a hadviselő felek állapítják meg, hogy a hadszintéren a hadviselő felek közt és a lakossággal szemben milyen viszony lép életbe.

40. cikk.

Ha az egyik fél a fegyverszünetet súlyosan megsérti, úgy fóljogosítja a másikat, hogy a fegyverszünetet fölmondja, sőt sürgős esetekben arra is, hogy az ellenségeskedést azonnal ismét megkezdje.

41. cikk.

A fegyverszünet öntudatos és önakaratból eredő megsértése magánosok által csak arra jogosít, hogy a vétkes megbüntetése és esetleg a szenvedett kár megtérítése követeltessék.

Harmadik szakasz.

Az ellenséges állam területén gyakorlandó katonai hatalomról.

42. cikk.

Valamely terület megszállottnak tekintendő, ha az tényleg az ellenséges hadsereg hatalmában van.

A megszállás csak azokra a területekre terjed ki, a hol ez a hatalom tényleg fennáll és gyakorolható.

43. cikk.

Ha a törvényszerű hatalom tényleg a megszálló kezeibe jutott, akkor ennek — a mennyiben ez tőle függ — minden rendszabályt életbe kell léptetnie, hogy a közrendet és a nyilvános életet a lehetőség szerint ismét helyreállítsa és biztosítsa. E mellett az ország érvényben levő törvényeit tekintetbe kell venni, ha kényszerítő ok nem szól ez ellen.

44. cikk.[1])

Tilos a hadviselő félnek egy általa megszállott terület lakosságát az ellenséges hadseregre vagy annak védelmi eszközeire vonatkozó tudósítások adására kényszeríteni.

---

[1]) Ezt a cikket Ausztria-Magyarország nem fogadta el így tehát nem kötelező.

Az 1889. évi (elfogadott) 44. cikk szövege a következő: ..... a saját országa ellen irányuló hadivállalatban való részvételre kényszeríteni.

45. cikk.

A megszállott terület lakosságát nem szabad kényszeríteni, hogy az ellenséges hatalomnak hűséget esküdjék.

46. cikk.

A családi becsületet és jogokat, a lakosság életét és a magánvagyont, valamint a vallási meggyőződést és a vallás gyakorlását tiszteletben kell tartani.

Magánvagyont nem szabad elvenni.

47. cikk.

A fosztogatás határozottan tilos.

48. cikk.

Ha a megszálló a megszállott területeken az állam javára rendszeresített adókat, illetményeket és vámokat beszedi, akkor a beszedésnél, a mennyire lehetséges, a kiszabatra és fölosztásra már érvényben levő szabályok szerint kell eljárnia. A beszedés folytán a megszállóra háramlik a kötelesség, hogy a megszállt terület közigazgatási költségeit oly mérvben födözze, mint a mennyire a törvényes kormány kötelezve volt.

49. cikk.

Az előző cikkben említett adókon kívül annak, ki egy területet megszállva tart, ezen területről pénzbeli hadiadót csak a hadseregszükségletek és a megszállt terület közigazgatásának födözésére szabad beszednie.

50. cikk.

Egyeseknek oly cselekményeiért, melyekért a lakosság nem tehető felelőssé, utóbbira nem szabad semmiféle közös pénzbírságot vagy más közös büntetést kiróni.

51. cikk.

Hadiadót csak írásbeli parancs alapján és egy parancsnokló tábornok felelőssége mellett szabad beszedni.

A beszedés lehetőleg az érvényben állott adók kiszabatára és fölosztására vonatkozó szabály szerint történjék.

Minden kirótt szolgáltatásért a szolgáltatásra kötelezettnek egy elismervény adandó.

52. cikk.

Természetbeni szolgáltatásokat és szolgálatteljesítményeket a helységektől vagy lakosságtól csak a megszálló hadsereg igényei számára szabad követelni. Ezek az ország segélyforrásaival arányosak és oly jellegűek legyenek, hogy a lakosságot ne kényszerítsék a saját hazája elleni hadműveletekben való részvételre.

Ezeket a szolgáltatásokat és szolgálatteljesítményeket csakis a megszállott hely parancsnokának felhatalmazásával szabad igénybe venni.

Természetbeni szolgáltatásokat lehetőleg készpénzzel kell megfizetni; ha ez nem lehetséges, akkor elismervénynyel igazolandók, mely esetben az illetékes összeget, a mint csak lehet, ki kell fizetni. [1])

[1]) 1899: A két utolsó sor hiányzik.

53. cikk.

Valamely területet megszálló hadsereg csak az állam tulajdonát képező készpénzt, értéktárgyakat és annak behajtható követeléseit, továbbá fegyver- és élelmiszerkészleteit, szállítóeszközeit, raktárait és általában a hadműveleteknél használható összes ingó államtulajdont foglalhatja le.

Híreknek, személyeknek vagy tárgyaknak a szárazföldön, vízen és levegőben való továbbítására szolgáló eszközök — kivéve a tengeri jog által szabályozott eseteket — valamint bárminemű fegyver- és hadiszerkészletek akkor is lefoglalhatók, ha azok magántulajdont képeznek. Békekötés után azonban visszajuttatandók, a mikor is a kárpótlás kérdése szabályozandó.

54. cikk[1])

Valamely megszállott területet egy semleges területtel összekötő tengeralatti kábeleket csak föltétlenül szükséges esetekben szabad lefoglalni vagy elrombolni. Békekötés után ezek is visszaadandók, a midőn is a kártérítési igények szabályozandók lesznek.

55. cikk.

A megszálló állam a megszállott országban fekvő, az ellenséges állam tulajdonát képező nyilvános épületek, ingatlan birtokok, erdőségek és mezőgazdasági intézmények kezelőjének és haszonélvezőjének tekintheti csak magát. Ezen birtokok állományát épségben kell tartania és azokat a haszonélvezőre érvényes szabályok szerint kell kezelnie.

[1]) Az 1899. évi 54. cikket a D) 19. cikk tartalmazza.

56. cikk.

A községek tulajdonát és az istentiszteletnek, jótékonyságnak, oktatásnak, művészetnek és tudománynak szentelt intézeteket még akkor is magántulajdonnak kell tekinteni, ha az említett intézetek az államéi.

Ilyen intézeteknek, történelmi emlékeknek, a művészet és tudomány műveinek bármilyen lefoglalása és szándékos elrombolása vagy megrongálása tilos és üldözendő.[1])

---

[1]) Az 1899. évi 57—60. cikket a D. 11., 12., 14. és 15. cikk tartalmazza.

C. Egyezmény a hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javításáról. (Genfi egyezmény.)

Köttetett: 1906. évben. [1])

I. Fejezet.

Sebesültekről és betegekről.

1. cikk.

Megsebesült vagy beteg katonákat, vagy a hadseregh hez hivatalosan beosztott más személyeket annak a hadviselő félnek, melynek hatalmába kerültek, nemzetiségükre való tekintet nélkül kímélnie és ápolnia kell.

Még akkor is, ha a hadviselő fél kénytelen betegeit vagy sebesültjeit ellenfelének átengedni, velük kell hagynia, ápolásuknál való közreműködés végett, egészségügyi személyzetének és felszerelésének egy részét, amennyire ezt a katonai szempontok megengedik.

2. cikk.

Valamely hadseregnek az ellenfél hatalmába jutott sebesültjei és betegei — az előző cikk értelmében őket megillető ápolás fönntartása mellett — hadifoglyok; a nemzetközi jognak a hadifoglyokra vonatkozó általános szabályait rájuk is alkalmazni kell.

---

[1]) Azok a határozatok, melyeket értelem szerint már az 1864. évi 1. genfi egyezmény is tartalmaz, egy oldalvonással vannak megjelölve.

A hadviselő feleknek mindazonáltal jogukban áll, a megsebesült vagy beteg foglyokra nézve egymás között oly kivételeket vagy kedvezményeket megállapítani, amilyeneket célszerűnek tartanak. Megegyezhetnek különösen abban:

hogy az ütközet után a csatatéren maradt sebesülteket egymásnak kölcsönösen átadják;

hogy azokat a sebesülteket és betegeket, kiket nem akarnak foglyul tartani, szállíthatóságuk elérése vagy meggyógyulásuk után hazájukba visszaküldjék;

hogy az ellenség sebesültjeit és betegeit átadják egy semleges államnak, utóbbi beleegyezésével és azon kötelezettség mellett, hogy azokat az ellenségeskedés befejeztéig határain belül tartja.

3. cikk.

A csatatér birtokában maradt félnek minden ütközet után gondoskodnia kell, hogy a sebesülteket fölkuttassák és úgy ezek mint a halottak a fosztogatás és bántalmazás ellen megóvassanak.

Őrködnie kell, hogy a halottak eltemetését vagy elhamvasztását holttetemeik beható vizsgálata előzze meg.

4. cikk.

Mindegyik hadviselő fél köteles a halottaknál talált katonai ismertető jeleket vagy személyazonossági igazolványt és az általa fölszedett sebesültek és betegek névjegyzékét, mihelyt csak lehet, országuk vagy hadseregük hatóságainak megküldeni.

A hadviselő feleknek a hatalmukban levő sebesültek és betegek tartózkodási helyéről, abban beálló változtatá-

sokról, a kórházba adásról és halálesetekről egymást kölcsönösen és állandóan értesíteniök kell. A személyes használatra szolgáló minden tárgyat, értéktárgyat, levelet stb., amelyek a csatatéren találtattak vagy amelyeket az egészségügyi intézetekben és alakulásoknál meghalt sebesültek vagy betegek hátrahagytak, gyűjteni és az igényjogosultaknak országuk hatóságai útján kézbesíttetni kell. [1])

5. cikk.

A katonai hatóság a lakosság könyörületességéhez fordulhat oly célból, hogy ezek — az ő felügyelete mellett, különös védelem vagy bizonyos kedvezmények biztosítása ellenében — a hadsereg betegeit magukhoz vegyék és ápolják.

II. Fejezet.

Az egészségügyi alakulásokról és intézetekről.

6. cikk.

A mozgó egészségügyi alakulásokat (t. i. azokat amelyek a hadrakelt sereget követni hivatvák) és az állandó egészségügyi intézeteket a hadviselő feleknek kímélniök és oltalmazniok kell.

7. cikk.

Az egészségügyi alakulásokat és intézeteket megillető oltalom megszünik, ha azokat oly műveletekre használják, amelyek az ellenségnek ártalmára vannak.

[1]) Az ebben a cikkben elrendelt levelezést a Wienben felállítandó közös központi tudósítóhivatal közvetíti.

8. cikk.

Valamely egészségügyi alakulást vagy intézet azonban nem foszt meg a 6. cikkben biztosított oltalomtól az a tény:

1. hogy az alakulás vagy intézet személyzete föl van fegyverezve és hogy fegyverét saját vagy betegeinek és sebesültjeinek védelmére használja;

2. hogy az alakulást vagy intézetet fölfegyverzett ápolószemélyzet hiányában szabályszerű megbizatással ellátott őrségek vagy őrök őrzik; [1])

3. hogy az alakulásoknál vagy intézeteknél fegyver és lövőszer találtatott, melyet a sebesültektől szedtek el és még nem szállították el az átvételre hivatott hatóságnak.

III. Fejezet.

A személyzetről.

9. cikk.

A kizárólag sebesültek és betegek gyűjtésére, elszállítására és ápolására, valamint az egészségügyi alakulások és intézetek igazgatására alkalmazott személyzetet és a hadsereghez beosztott lelkészeket minden körülmények között kímélni és oltalmazni kell. Ha ily személyek az ellenfél hatalmába kerülnek, nem szabad velük hadifogolyokként bánni.

Ezek a határozatok a 8. cikk 2. pontjában említett esetben az egészségügyi alakulások és intézetek őrszemélyzetére nézve is mérvadók.

[1]) Biztonsági őrségek. (Szolg. szab. II. rész 67. §.)

10. cikk.

Az előző cikkben említett személyzettel egyenlő elbánás alá esik a saját kormányuk által hivatalosan elismert és fölhatalmazott önkéntes betegápoló-egyesületek személyzete, amely a hadseregek egészségügyi alakulásainál és intézeteinél alkalmazva van, föltéve, hogy ez a személyzet a katonai törvényeknek és szabályzatoknak van alárendelve.

Akár béke idején, akár az ellenségeskedés megkezdésekor vagy a háború alatt, de mindenesetre a tényleges alkalmazás előtt mindegyik állam köteles közölni a másikkal azon egyesületek nevét, amelyeket fölhatalmazott, hogy saját kormányának felelőssége mellett a katonai egészségügyet támogassa.

11. cikk.

Valamely semleges országban elismert segítőegyesület csak abban az esetben ajánlhatja fel valamelyik hadviselő fél részére személyzetének és alakulásainak közreműködését, ha saját kormánya abba beleegyezik és arra magától a hadviselő féltől fölhatalmazást nyer.

Az a hadviselő fél, mely ily segítséget elfogadott, köteles erről annak alkalmazása előtt ellenfelét értesíteni.

12. cikk.

Ha a 9., 10. és 11. cikkben megjelölt személyek az ellenség hatalmába kerülnek, kötelesek működésüket ennek vezetése alatt folytatni.

Ha közreműködésük fölöslegessé válik, akkor oly időben és utakon, melyek a katonai követelményekkel összeegyeztethetők, hadseregükhöz vagy hazájukba visszaküldendők.

Ekkor a magántulajdonukat képező tárgyakat, műszereket fegyvereket és lovakat magukkal viszik.

13. cikk.

Az ellenség a 9. cikkben említett személyzetnek az alatt az idő alatt, amíg az hatalmában van, ugyanazokat a járandóságokat és illetékeket tartozik biztosítani, mint a saját hadsereg hasonló rendfokozatú személyeinek.

IV. Fejezet.

A fölszerelésről.

14. cikk.

Ha a mozgó egészségügyi alakulások [1]) az ellenség hatalmába kerülnek, fölszerelésüket megtartják, beleértve a fogatokat is, bármilyen legyen is a szállítóeszköz és a vezető személyzet.

Az illetékes katonai hatóságnak azonban jogában áll, hogy ezt a fölszerelést a sebesültek és betegek gondozására használatba vegye. A fölszerelés visszaszolgáltatása ugyanazon föltételek mellett történik, mint az az egészségügyi személyzetre nézve meg van állapítva és lehetőleg azzal egyidejűleg.

15. cikk.

Az állandó egészségügyi intézetek [2]) épületei és fölszerelése a haditörvényeknek maradnak alávetve, de azo-

[1]) Az 1864. évi egyezményben: «A könnyű tábori kórházak».
[2]) Az 1864. évi egyezményben: «A fő tábori kórházak».

kat nem lehet addig rendeltetésüktől elvonni, amíg a sebesültek és betegek számára szükségesek.

A hadműveleteket végző csapatok parancsnokai azonban fontos katonai szükség esetén rendelkezhetnek velük, ha az ott elhelyezett sebesültek és betegek sorsát előre biztosították.

16. cikk.

Azoknak a segítő egyesületeknek anyagát és fölszerelését, amelyekre jelen egyezményben meghatározott föltételek mellett az egyezmény kedvezményei alkalmazhatók, magántulajdonnak kell tekinteni és mint ilyent minden körülmények között kímélni kell, ami azonban a hadviselő feleknek a szolgáltatások igényléséről szóló haditörvények és szokásokon alapuló jogát nem csorbítja.

V. Fejezet.

A sebesült- és betegszállítmányokról.

17. cikk.

A sebesült- és betegszállítmányokkal úgy kell bánni, mint a mozgó-egészségügyi alakulásokkal, — a következő különös határozványok tekintetbe vétele mellett:

1. Ha a hadviselő fél ily szállítmányt hatalmába kerít, azt — ha a katonai szükség megköveteli — fölosztathatja, mely esetben a szállítmányban levő sebesültek és betegek gondozását magára vállalja.

2. Ez esetben a 12. cikkben az egészségügyi személyzet visszaküldésére vonatkozólag meghatározott kötelezettség arra az egész katonai személyzetre is kiterjed, mely egy szabályszerű megbízatás alapján a szállítmányt vezeti vagy őrzi.

A 14. cikkben az egészségügyi fölszerelés visszaadására vonatkozó kötelezettség alkalmazást nyer azokra a vasúti vonatokra és belvizi hajókra is, amelyek különösen sebesültek és betegek szállítására vannak berendezve, valamint a közönséges kocsiknak, vasúti vonatoknak és hajóknak az egészségügyi szolgálathoz tartozó berendezési tárgyaira is.

Az egészségügyi szolgálathoz nem tartozó más katonai járműveket fogataikkal együtt el lehet venni.

A polgári személyekre és a harácsolás útján beszerzett különböző szállítóeszközökre — beleértve a sebesült- és betegszállításra használt vasúti anyagot és e célra szolgálatba állított hajókat is — a nemzetközi jog általános szabályai irányadók.

VI. Fejezet.

A jelvényekről.

18. cikk.

Svájc iránti tiszteletből a szövetségi színek felcserélésével a fehér alapon nyugvó vöröskereszt címerképe lesz ezentúl is a hadseregek egészségügyi csapatainak jelvénye és megkülönböztető jele. [1]

19. cikk.

Az illetékes katonai hatóságok engedélyével ez a jelvény szerepel a zászlókon, karkötőkön és az egészségügyi szolgálathoz tartozó összes anyagon.

[1] Törökország jelvény gyanánt fehér alapon a vörös félholdat használja.

20. cikk.

A 9. cikk 1. bekezdése és a 10. és 11. cikk értelmében védett személyzet bal karjára erősített fehér karszalagot visel vörös kereszttel. Ezt a karszalagot az illetékes katonai hatóság szolgáltatja ki és látja el bélyegzővel; ezenkívül a katonai egészségügyi szolgálatra beosztott de katonailag nem egyenruházott személyek egy személyazonossági igazolvánnyal is ellátandók.

21. cikk.

Az egyezmény szerinti ismertető zászlót csak a katonai hatóság engedélyével és csak azokra az egészségügyi alakulásokra és intézetekre szabad kitűzni, melyeknek védelméről jelen egyezmény rendelkezik. Emellett a zászló mellett annak a hadviselő félnek zászlója is kitüzendő, melyhez az alakulás vagy intézet tartozik.

Ellenség hatalmába került egészségügyi alakulások azonban mindaddig, míg ebben a helyzetben vannak, csak a vörös kereszt zászlóját tüzik ki.

22. cikk.

Semleges államoknak azon egészségügyi alakulásai, melyek a 11. cikkben meghatározott föltételek mellett a közreműködésre fölhatalmazást nyertek, jelen egyezmény zászlóján kívül annak a hadviselő félnek a zászlóját kötelesek kitűzni, melynek alá vannak rendelve.

Az előző cikk második bekezdésének határozványai rájuk is vonatkoznak.

23. cikk.

A fehér alapon nyugvó vörös keresztet mint jelvényt, a «Vörös kereszt» vagy «Genfi kereszt» szavakat úgy békében mint háborúban csak az egészségügyi alakulások és intézetek és a jelen egyezmény szerint védett személyzet és fölszerelés oltalmára vagy megjelölésére szabad használni.

VII. Fejezet.

Az egyezmény alkalmazásáról és végrehajtásáról.

24. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmakra nézve kötelezők, ha közülök ketten vagy többen egymással harcban állanak. Kötelező erejüket elvesztik, ha az egyezményt a hadviselő felek egyike nem írta alá.

25. cikk.

A hadviselő seregek főparancsnokai kötelesek a megelőző cikkek részletes végrehajtásáról gondoskodni, valamint az előre nem látott esetekben kormányaik utasításai és a jelen egyezmény általános szabályai értelmében eljárni.

26. cikk.

A szerződő hatalmak kormányai meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket, hogy csapataik és különösen a védett személyzet jelen egyezmény határozatait megismerje és hogy azok a lakosság tudomására jussanak.

VIII. Fejezet.

Visszaélések és kihágások elfojtásáról.

27. cikk.

Azoknak a szerződő hatalmaknak kormányai, amelyeknek törvényei nem rendelkeznek már most is alábbiak szerint, kötelezik magukat arra, hogy a szükséges intézkedéseket megteszik vagy törvényhozó testületeiknél javaslatba hozzák, hogy mindenkor megakadályoztassék a «Vörös kereszt» vagy a «Genfi kereszt» jelvénynek vagy elnevezésnek különösen kereskedelmi célra, gyári vagy kereskedelmi jegyeken magánosok, vagy oly más társulatok által való használata kiknek erre a jelen egyezmény értelmében joguk nincsen.

Az itt szóban levő jelvény vagy elnevezés használatának tilalma az egyes törvényhozó testületek által megállapított időpontban, legkésőbb azonban jelen egyezmény hatályba lépésétől számított öt éven belül életbe kell hogy lépjen. Ettől a joghatálytól kezdve nem szabad többé oly gyári vagy kereskedelmi jegyet használni, mely a tilalomba ütközik.

28. cikk.

A szerződő hatalmak kormányai kötelezik magukat továbbá, hogy katonai büntető törvényeik elégtelensége esetén megteszik a szükséges intézkedéseket vagy javaslatot terjesztenek törvényhozó testületeik elé arra nézve, hogy háborúban a hadseregek sebesültjeinek és betegeinek fosztogatása és bántalmazása megakadályoztassék,

valamint, hogy a vörös kereszttel ellátott zászlónak és karkötőnek a jelen egyezménynyel nem védett katonai és polgári személyek által való törvényellenes használata, mint a katonai jelvény jogtalan bitorlása, megbüntettessék.

A szerződő hatalmak ezeket a büntető határozatokat legkésőbben öt évvel jelen egyezmény megerősítése után a svájci szövetségtanács közvetítésével egymással közölni fogják.

D. Egyezmény a semleges hatalmak és személyek jogairól és kötelességeiről szárazföldi hadjáratban.

Köttetett: Hágában 1907. évben.[1])

I. Fejezet.

Semleges hatalmak jogairól és kötelességeiről.

1. cikk.

Semleges hatalmak területe sérthetetlen.

2. cikk.

Tilos a hadviselő feleknek valamely semleges hatalom területén át csapatokat, lőszer- vagy élelmiszerszállítmányokat küldeni.

3. cikk.

Tilos ezenkívül a hadviselő feleknek:

a) valamely semleges hatalom területén szikratávíróállomásokat fölállítani vagy másfajta, a szárazföldi vagy tengeri haderővel összeköttetést közvetítő berendezéseket létesíteni;

[1]) Azok a határozatok, melyek a szárazföldi hadjárat törvényeire és szokásaira vonatkoznak és mint a szabályzat részei már 1899-ben elfogadtattak, egy oldalvonással vannak megjelölve.

b) valamely semleges hatalom területén általuk még a háború előtt tisztán katonai célra létesített ilynemű berendezést használni, amely a nyilvános használatnak még nem adatott át.

4. cikk.

Semleges hatalom területén a hadviselő felek javára haderőt alakítani, vagy toborzóirodát felállítani tilos.

5. cikk.

A semleges hatalmaknak a 2.—4. cikkben említett cselekményeket nem szabad területükön megtűrniök.

A semlegességgel ellenkező cselekmények közül csak azokat kell megbüntetniök, melyek saját területükön hajtattak végre.

6. cikk.

Semleges hatalmat nem szabad felelőssé tenni, ha határát egyes személyek azért lépik át, hogy valamelyik hadviselő fél szolgálatába álljanak.

7. cikk.

A semleges hatalmak nem kötelesek megakadályozni, hogy egyik vagy másik hadviselő fél számára fegyver, lövőszer és bármi más, amit egy hadsereg vagy hajóhad használhat, területükről kivitessék vagy azon átszállíttassék.

8. cikk.

A semleges hatalmak nem kötelesek a hadviselő feleknek megtiltani vagy őket abban korlátozni, hogy a

távíró- vagy távbeszélővezetékeket és szikratávíró telepeket használják, legyenek ezek akár saját, akár egyesületek, vagy magánosok tulajdonában.

9. cikk.

A semleges hatalomnak a 7. és 8. cikkben említett anyagokra vonatkozó korlátozását és tilalmát a hadviselő felekre egyenlő mértékben kell kiterjesztenie.

A semleges hatalomnak őrködnie kell afölött, hogy oly egyesületek vagy magánosok, kiknek tulajdonában távíró- és távbeszélővezetékek vagy szikratávírótelepek vannak, ugyanezen kötelezettségnek eleget tegyenek.

10. cikk.

Ha valamely semleges hatalom semlegességének megsértését megakadályozza, ezt még az esetben sem szabad ellenséges cselekedetnek tekinteni, ha eközben erőszakot is alkalmazott.

II. Fejezet.

A semlegesek által internált hadviselőkről és ápolásba vett sebesültekről.

11. cikk.

Az a semleges hatalom, melynek területére a hadviselő hadseregek csapatai átléptek, ezeket a hadszíntértől lehetőleg távol helyezze el.

Fogva tarthatja e csapatokat táborokban; sőt el is zárhatja őket várakban vagy más e célra alkalmas helyeken.

A semleges hatalom határoz, hogy oly tisztek szabadon bocsátassanak-e, kik becsületszavukat adják, hogy fölhatalmazás nélkül a semleges területről nem távoznak.

12. cikk.

Ha különös egyezmény nem köttetett, akkor a semleges hatalomnak kell az internáltakat élelmiszerrel, ruházattal és az emberségesség megkívánta segítséggel ellátnia.

Az ellátásból fölmerülő kiadások a békekötés után megtérítendők.

13. cikk.

Ha valamely semleges hatalom megszökött hadifoglyokat fogad be, úgy azokat szabadlábon kell hagynia. Ha megengedi, hogy területén maradjanak, akkor a tartózkodási helyet kiutalhatja nekik.

Hasonló szabályok alkalmaztatnak azokra a hadifoglyokra, akiket valamely semleges hatalom területére menekülő csapat magával hoz.

14. cikk.

Valamely semleges hatalom megengedheti, hogy a hadviselő hadseregek sebesültjei és betegei területén átvonuljanak, de csak azon föltétel alatt, hogy ezek a szállítmányok sem hadi személyzetet, sem hadi anyagot nem visznek magukkal. Ilyen esetekben a semleges hatalomnak alkalmaznia kell az e tekintetben szükséges biztonsági és felügyeleti rendszabályokat.

Ha valamelyik hadviselő fél ilyen körülmények között ellenfélhez tartozó sebesülteket vagy betegeket vezettet semleges területre, akkor a semleges hatalom-

nak kell őrködnie, hogy azok a hadműveletekben többé részt ne vehessenek.

Ugyanerre köteles a semleges hatalom a másik hadsereg rábizott sebesültjeivel vagy betegeivel szemben is.

15. cikk.

A genfi egyezmény a semleges területen elhelyezett sebesültekre is alkalmazandó.

III. Fejezet.

A semleges személyekről.

16. cikk.

Semlegeseknek tekintendők oly állam alattvalói, amely a háborúban nem vesz részt.

17. cikk.

Semleges személy nem hivatkozhatik semlegességére, ha:

a) valamelyik hadviselő féllel szemben ellenséges cselekedetet követ el;

b) ha valamelyik hadviselő fél javára működik, nevezetesen, ha valamelyik fél fegyveres erejében önkéntes hadiszolgálatot vállal.

Ily esetben az a hadviselő fél, mellyel szemben a semleges személy a semlegességet mellőzte, nem bánhat el vele szigorúbban, mint amilyen elbánásban ugyanazért a cselekedetért a másik hadviselő félhez tartozó személy részesülhetne.

18. cikk.

A 17. cikk *b*) pontja értelmében valamely hadviselő fél javára történő cselekedetnek nem tekintendő:

a) szállítások elvállalása vagy kölcsönök engedélyezése az egyik hadviselő fél számára, föltéve, hogy a szállító- vagy hitelező nem lakik sem a másik fél területén, sem valamely általa megszállott területen és hogy a szállítások ezen területek egyikéből nem származnak;

b) rendőri vagy polgári közigazgatási szolgálat ellátása.

IV. Fejezet.

A vasúti anyagról.

19. cikk.

Valamely semleges hatalom területéről származó vasúti anyag, legyen az akár a hatalomé, akár társaságoké vagy magánosoké[1]), ha mint ilyen anyag fölismerhető, a hadviselő fél által csak kényszerítő szükség esetében és mérvében harácsolható és használható. Amint lehetséges, ez az anyag, azon országba küldendő vissza, ahonnan származik.

Ép így valamely semleges hatalomnak is szabad szükség esetén és a szükség tartamára valamelyik hadviselő fél területéről származó vasuti anyagot visszatartani és használni.

Kártérítés mindkét részről a használt anyag és használati idő arányában fizetendő.

---

[1]) 1899: ..... magánosoké, mihelyt csak lehet, azon országba küldendő vissza, ahonnan származik.

V. Fejezet.

Befejező határozatok.

20. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak között és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

E. Egyezmény az ellenséges kereskedelmi hajókkal való eljárásról az ellenségeskedés kitörésekor.

Köttetett: Hágában 1907. évben.

1. cikk.

Ha valamely hadviselő fél kereskedelmi hajója az ellenségeskedés kitörésekor ellenséges kikötőben van, kívánatos neki engedélyt adni arra, hogy azonnal, vagy egy kellő hosszúra szabott határidő leforgása után kifuthasson és útlevéllel ellátva közvetlen rendeltetési helyét vagy más, számára kijelölt kikötőt elérhessen.

Ugyanígy kell bánni olyan hajóval, amely utolsó kikötőhelyét a háború kezdete előtt hagyta el és az ellenségeskedésről nem szerezvén tudomást, az ellenség kikötőjébe futott be.

2. cikk.

Oly kereskedelmi hajót, mely az ellenséges kikötőt kényszerítő okból (vis major) az előző cikkben említett

határidőn belül képtelen volt elhagyni, vagy amelynek a kifutást nem engedték meg, nem szabad elvenni.

A hadviselő félnek ilyen hajót, vagy azon kötelezettséggel szabad lefoglalnia, hogy azt a háború után kártérítés nélkül visszaadja, vagy pedig szabad azt kártérítés ellenében harácsolnia.

3. cikk.

Nem szabad oly kereskedelmi hajókat elvenni, melyek utolsó kikötőhelyüket a háború előtt hagyták el és az ellenségeskedésről tudomással nem bírva nyílt tengeren találtatnak. Ezek a hajók, vagy lefoglalhatók a háború tartamára kártérítés nélkül, vagy elharácsolhatók, sőt el is rombolhatók, azonban kártérítés ellenében és azon kötelezettség mellett, hogy a személyzet biztonságáról és a hajókmányok megőrzéséről gondoskodás történik.

Miheljt ily hajók saját országuk egyik kikötőjét vagy egy semleges kikötőt érintettek, rájuk nézve a tengeri hadjáratban érvényes törvények és szokások mérvadók.

4. cikk.

Oly ellenséges árúcikkek, melyek az 1. és 2. cikkben említett hajókon vannak, a hajóval együtt vagy külön szintén lefoglalhatók, mely esetben a háború után kártérítés nélkül visszaadandók, vagy pedig térítés ellenében elharácsolhatók.

Ugyanilyen eljárás követendő azon árúcikkekkel, melyek a 3. cikkben említett hajókon találtatnak.

5. cikk.

Jelen egyezmény nem vonatkozik oly hajóra, melynek építési módjánál fogva az a rendeltetése, hogy hadihajóvá változtassék át.

6. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak között és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

F. Egyezmény kereskedelmi hajóknak hadihajókká való átalakításáról.[1])

Köttetett: Hágában 1907. évben.

1. cikk.

Hadihajóvá átalakított kereskedelmi hajó nem bír a hadihajó jellegéhez kötött jogokkal és kötelességgel, ha nem áll közvetlenül annak az államnak hatalma, felügyelete, valamint felelőssége alatt, melynek lobogóját viseli.

2. cikk.

A hadihajóvá átalakított kereskedelmi hajóknak országuk hadihajóinak külső jelvényeit kell viselniök.

3. cikk.

A parancsnoknak az állam szolgálatában kell állania és az illetékes hatóság által szabályszerűen kinevezettnek kell lennie. Nevének a hadihajóraj tisztjeinek névjegyzékében elő kell fordulnia.

---

[1]) Vajjon ily átalakítás nyílt tengeren megengedhető-e, az ebben az egyezményben nincs megállapítva.

4. cikk.

Kell, hogy a legénység a katonai fegyelmi szabályoknak alá legyen rendelve.

5. cikk.

Minden hadihajóvá alakított kereskedelmi hajónak vállalataiban a haditörvényeket és szokásokat be kell tartania.

6. cikk.

A mely hadviselő fél kereskedelmi hajót hadihajóvá átalakít, az köteles ezt az átalakítást hadihajóinak jegyzékében, mihelyt lehet, feltüntetni.

7. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak között és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

G. Egyezmény a genfi egyezmény elveinek a tengeri hadjáratra való alkalmazásáról.

Megköttetett: Hágában 1907. évben.[1])

1. cikk.

Katonai kórházhajók, vagyis az államok által kizárólag sebesültek, betegek vagy hajótörötteknek való segélynyújtásra különlegesen épített és berendezett hajók, az ellenségeskedés alatt kiemelendők és nem szabad azokat elvenni, ha neveik a hadviselő feleknek az ellenségeskedés megkezdésekor vagy annak tartama alatt, mindenesetre azonban e hajók tényleges alkalmazása előtt, tudtul adattak.

Ezek a hajók a semleges kikötőkben való tartózkodásuk alatt sem tekintetnek hadihajóknak.

2. cikk.

Oly kórházhajók, melyek egészben vagy részben magánosok vagy hivatalosan elismert segítőegyesületek költségén szereltettek föl, hasonlókép kimélendők és nem

[1]) A már 18.9. évben elfogadott határozatok egy oldalvonással vannak megjelölve a szószerinti szöveg fontosabb változásait a lábjegyzetek tartalmazzák.

szabad azokat elvenni, ha az a hadviselő fél, melyhez tartoznak, részükre hivatalos igazolványt állít ki és nevüket az ellenséges hatalomnak az ellenségeskedés kezdetekor vagy annak tartama alatt, mindenesetre azonban ezen hajók tényleges alkalmazása előtt tudtul adta.

Ezeknek a hajóknak az illetékes hatóság által kiállított okirattal kell bírniok, a mely kinyilatkoztatja, hogy a hajók felszerelésük alatt és utolsó útrakelésük alkalmával hatósági felügyelet alatt állottak.

3. cikk.

Oly kórházhajók, melyek egészben vagy részben semleges országok magánosainak vagy hivatalosan elismert segítőegyesületeinek költségén szereltettek föl, kiméléndők és nem szabad azokat elvenni, ha [1]) saját kormányuk előzetes beleegyezésével az egyik hadviselő fél fölhatalmazása alapján utóbbi vezetése alá állottak és ha ez a hadviselő fél nevüket az ellenségeskedés kezdetekor vagy annak tartama alatt, mindenesetre azonban nevezett hajók tényleges alkalmazása előtt, az ellenségnek tudtul adta.

4. cikk.

Az 1., 2. és 3. cikkben említett hajók a hadviselő felek sebesültjeinek, betegeinek és hajótöröttjeinek — tekintet nélkül azok hovatartozására — segélyt és támogatást kötelesek nyújtani.

A kormányok kötelezik magukat, hogy ezeket a hajókat semmiféle katonai célra sem használják.

[1]) 1899: ..... ha a semleges hatalom hivatalos megbízást állított ki számukra és ha nevüket a hadviselő feleknek ..... (mint fent) ..... tudtul adta.

Semmiféleképen sem szabad e hajóknak a harcoló feleket mozdulataikban gátolni.

A harc alatt és után saját veszélyükre működnek.

A hadviselő feleknek jogukban áll, hogy ezeket a hajókat felügyeljék és átkutassák; segélynyújtásukat elutasíthatják, biztost küldhetnek a fedélzetre, utasítást adhatnak nekik, hogy távozzanak, egy bizonyos útirányt szabhatnak ki számukra, végül vissza is tarthatják azokat, ha fontos körülmények ezt megkövetelik.

A hadviselő felek a kórházhajóknak adott parancsokat, a mennyiben lehetséges, azok naplóiba vezessék be.

5. cikk.

Katonai kórházhajók külső oldalfaluknak fehérre mázolásával és azon egy $1^1/_2$ m. széles vízszintes zöld csíkkal teendők fölismerhetővé.

A 2. és 3. cikkben említett kórházhajók külső oldalfala fehérre mázolandó $1^1/_2$ m. széles vízszintes piros csíkkal.

A kórházhajók csónakjait és a kórházi célokra szánt kis járóműveket ugyanily mázolással kell fölismerhetővé tenni.

Minden kórházhajónak ezenkívül ismertető jelként viselnie kell a nemzeti lobogója [1]) mellett a genfi egyezményben meghatározott vörös-keresztes fehér zászlót,[2]) és ha valamely semleges állam tulajdonát képezi, ezenfelül a főárbocra annak a hadviselő félnek a nemzeti lobogóját tűzi ki, melynek vezetése alatt áll.

---

[1]) A haditengerészetbe ideiglenesen bekebelezett kórházhajók nemzeti lobogójául a hadi-, különben a kereskedelmi lobogó számít.

[2]) 1899: ..... csak eddig

Oly kórházhajóknak, melyeket az ellenség a 4. cikkben megállapított esetben visszatartott, be kell vonniok azon hadviselő fél nemzeti lobogóját, melynek alá vannak rendelve.

Oly kórházhajók és csolnakok, melyek éjjel az őket megillető kiméletet maguk számára biztosítani akarják a szükséghez képest és azon hadviselő fél beleegyezésével, melyet követnek, gondoskodjanak, hogy az őket felismertető mázolás eléggé látható legyen.

6. cikk.

Az 5. cikkben meghatározott ismertetőjeleket úgy békében mint háborúban csak az ott megjelölt hajók védelmére vagy megjelölésére szabad használni.

7. cikk.

Hadihajó fedélzetén dúló harc közben a hajókórház helyiségeit lehetőleg kímélni kell.

Bár ezek a kórházak és anyaguk a haditörvényeknek alá vannak rendelve, rendeltetésüktől még sem szabad őket mindaddig elvonni, a míg a sebesültek és betegek számára szükség van reájuk.

A parancsnok, kinek hatalmába estek, kényszerítő katonai szükségesség esetén mindazonáltal rendelkezhetik velük, ha a benn lévő sebesültek és betegek sorsát biztositotta.

8. cikk.

A kórházhajókat és hajókórházakat megillető védelem megszünik, ha oly ténykedésre alkalmazzák őket, melyek az ellenségnek ártalmára vannak.

Az a puszta tény azonban, hogy a kórházhajók és hajókórházak személyzete a rend fentartása és a sebesültek és betegek megvédése céljából föl van fegyverkezve, vagy hogy a hajón szikratávíróállomás van, a védelem megszüntetését nem indokolhatja.

9. cikk.

A hadviselő felek a semleges kereskedelmi hajók, jachtok vagy más járóművek parancsnokainak könyörületességéhez fordulhatnak abból a célból, hogy sebesülteket és betegeket fölvegyenek és ápoljanak.

Oly hajók, melyek ennek a felhívásnak eleget tesznek és olyanok, melyek sebesülteket, betegeket és hajótörötteket saját szántukból fölvesznek, különös védelemben és bizonyos kedvezményben részesülnek. Semmi esetre sem szabad őket csupán azért elvenni, mert sebesülteket, betegeket vagy hajótörötteket vettek fel; azonban dacára a nekik nyújtott kedvezményeknek elvehetők, ha esetleg a semlegességet megszegték.

10. cikk.

Bármely elvett hajó lelkészi, orvosi és kórházi személyzete sérthetetlen és nem ejthető hadifoglyul. Ha ez a személyzet a hajót elhagyja, akkor a magántulajdonát képező tárgyait és sebészi eszközeit magával viheti.

Ennek a személyzetnek tevékenységét a szükséges terjedelemben folytatnia kell és csak akkor szabad visszavonulnia, ha ezt a legmagasabb parancsnok [1]) megengedhetőnek tartja.

---

[1]) 1899: a hajó parancsnoka.

A hadviselő feleknek ezen személyzet részére, ha hatalmukba kerül,[1]) ugyanazon járandóságokat és illetékeket kell biztosítaniok, mint a saját tengerészet hasonló rendfokozatú személyei részére.

11. cikk.

A hajón lévő tengerész- és katonaszemélyeket, valamint a tengerészetekhez vagy hadseregekhez hivatalosan beosztott más személyeket, ha sebesültek vagy betegek, a hadviselő félnek, melynek hatalmába kerültek, tiszteletben kell tartania és ápolnia, tekintet nélkül hovátartozásukra.

12. cikk.

Valamely hadviselő fél bármely hadihajója megkövetelheti, hogy a katonai kórházhajókon, magánosok vagy segitőegyesületek kórházhajóin, kereskedelmi hajókon, jachtokon vagy más járóműveken lévő sebesültek, betegek vagy hajótöröttek kiadassanak, tekintet nélkül e hajók hovátartozására.

13. cikk.

Ha egy semleges hadihajó vesz fel sebesülteket, betegeket vagy hajótörötteket, akkor a lehetőség szerint gondoskodni kell arról, hogy ezek a hadműveletekben többé részt ne vehessenek.

---

[1]) 1899: ..... a teljes illetékek élvezetét kell biztosítaniok.

14. cikk.

Valamely hadviselő félnek az ellenség hatalmába jutott hajótöröttjei, sebesültjei vagy betegei hadifoglyok.

A körülményekhez képest az ellenségnek kell határoznia a felől, vajjon azokat fogva akarja-e tartani, vagy pedig a saját állam egyik kikötőjébe, egy semleges kikötőbe vagy éppen magának az ellenfélnek egyik kikötőjébe akarja-e küldeni. Utóbb említett esetben így a hazájukba bocsájtott foglyoknak a háború tartama alatt nem szabad többé szolgálniok.

15. cikk.

A helyi hatóság beleegyezésével egy semleges kikötőben kirakott hajótörötteket, sebesülteket vagy betegeket, — a mennyiben a semleges állam és a hadviselő felek között nincs más megegyezés — előbbinek olykép kell őriznie, hogy azok a hadműveletekben többé részt ne vehessenek.

Az ápolás és elhelyezés költségeit az az állam tartozik viselni, melyhez a hajótöröttek, sebesültek vagy betegek tartoznak.

16. cikk.

Minden ütközet után mindkét hadviselő félnek gondoskodnia kell, hogy a mennyire ezt a katonai viszonyok megengedik, a hajótörötteket, sebesülteket és betegeket fölkeressék és hogy ezek — épúgy mint a halottak — zsákmányolás és bántalmazás ellen megvédelmeztessenek.

Kötelesek arra ügyelni, hogy a hullák az eltemetés, elsülyesztés vagy elégetés előtt gondosan megvizsgáltassanak.

17. cikk.

Mindegyik hadviselő fél köteles, mihelyt csak lehet, a halottaknál talált katonai ismertetőjeleket vagy személyazonossági igazolványt és az általa fölszedett sebesültek és betegek névjegyzékét országuk hatóságainak, tengerészetüknek vagy hadseregüknek megküldeni.

A hadviselő feleknek a hatalmukban lévő sebesültek és betegek tartózkodási helyéről, azok áthelyezéséről, kórházba adásáról és a halálesetekről egymást kölcsönösen és állandóan értesíteniök kell. Minden személyes használatra szolgáló tárgyat, értéktárgyat, leveleket stb., melyek az elvett hajókon találtattak vagy a miket a kórházakban meghalt, sebesültek vagy betegek hagytak hátra, gyűjteni és a tulajdonosoknak országuk hatóságai útján kézbesíttetni kell.[1])

18. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak szerződő hatalmak közt és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

19. cikk.

Az előző cikkek végrehajtásának részleteiről a hadviselő hadihajórajok legmagasabb parancsnokai tartoznak gondoskodni; előre nem látható esetekben pedig kormá-

[1]) Ezen cikkben elrendelt levelezést a Wienben fölállítandó közös központi tudósító iroda közvetíti.

nyaik utasításai szerint és jelen egyezmény általános elveivel összhangban járjanak el.

20. cikk.

A szerződő hatalmak meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket, hogy tengerészetük és különösen a védett személyzet jelen egyezmény határozványaira kioktattassék és hogy azok a lakosságnak tudomására jussanak.

21. cikk.

A szerződő hatalmak kötelezik magukat továbbá, hogy ha büntető törvényeik nem volnának elégségesek, megteszik a szükséges intézkedéseket, vagy javaslatot terjesztenek törvényhozó testületeik elé arra nézve, hogy háborúban a fosztogatás és a haditengerészet sebesültjeinek és betegeinek bántalmazása megakadályoztassék, valamint hogy az 5. cikkben meghatározott jelvénynek a jelen egyezménnyel nem védett hajók által való illetéktelen használata, mint a katonai jelvény jogtalan bitorlása, megbüntettessék.

A szerződő hatalmak ezeket a büntető határozványokat legkésőbb öt évvel jelen egyezmény jóváhagyása után a németalföldi kormány közvetítésével egymással közlik.

22. cikk.

A hadviselő feleknek szárazföldi és tengeri haderői közötti hadműveleteiben jelen egyezmény határozatai csak a behajózott haderőkre alkalmazhatók.

H. Egyezmény önműködő tengeralatti érintőaknák alkalmazásáról.

Megkötteteti: Hágában 1907. évben.

1. cikk.

Tilos:

1. oly le nem horgonyozott önműködő érintőaknákat fektetni, melyek szerkezete nem olyan, hogy egy órával azután hatástalanná válik, miután a fektetőnek a fölötte való felügyelete megszünik;

2. oly lehorgonyzott önműködő érintőaknákat fektetni, melyek nem válnak hatástalanná, ha a horgonyzás elszakadt;

3. oly torpedókat használni, melyek a céltárgyat elhibázván nem válnak hatástalanná.

2. cikk.

Tilos az ellenséges partok és kikötők elé, csak abból a célból önműködő érintőaknákat fektetni, hogy a kereskedelmi hajózás korlátoztassék.

3. cikk.

Ha lehorgonyzott önműködő érintőaknákat fektetünk, akkor minden lehetséges biztonsági rendszabályt alkalmazni kell a békés hajózás biztosítására.

A hadviselő felek kötelezik magukat, hogy a lehetőséghez képest gondoskodnak arról, hogy ezek az aknák egy bizonyos korlátolt időn belül hatástalanná válnak és hogy abban az esetben, ha ezek felügyelete megszünik, a veszélyeztetett területeket, mihelyt ez katonai szempontból megengedhető, úgy a hajóstársaságoknak, mint — diplomáciai úton — a kormányoknak is megjelölik.

4. cikk.

Az a semleges hatalom, mely tengerpartjai mentén önműködő érintőaknákat fektet, ugyanazon szabályokat tartozik betartani és ugyanazon biztonsági rendszabályokat alkalmazni, mint a milyenekre a hadviselő felek vannak kötelezve.

A semleges hatalom köteles a hajótársaságoknak egy előzetes értesítés útján azon területeket tudtul adni, melyeken önműködő érintőaknák fektetését tervezi. Ezt az értesítést diplomáciai úton haladéktalanul a kormányokhoz is el kell juttatni.

5. cikk.

A szerződő hatalmak kötelezik magukat, hogy a háború után minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy mindegyik a maga részéről a lefektetett aknákat eltávolítsa.

Azoknak a lehorgonyzott aknáknak helyét, melyeket egyik hadviselő fél a másik fél tengerpartjának hosszában lefektetett, előbbi az ellenségnek tudtul adni tartozik, mire mindegyik hatalomnak a legrövidebb időn belül meg kell kezdenie a saját vizekben levő aknák eltávolítását.

6. cikk.

Az a hatalom, melynek még nincsenek oly tökéletes aknái, mint a milyeneket jelen egyezmény föltételez, melyek tehát nem felelhetnek meg a jelen egyezmény 1. és 3. cikkében megállapított szabályoknak, kötelezi magát, hogy aknaanyagát, mihelyt csak lehet, úgy átalakítja, hogy az említett szabályoknak megfeleljen.

7. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak között és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

J. Egyezmény a tengeri haderő által háborúban való lődözésről.

Megkötteteti Hágában 1907. évben.

I. Fejezet.

Védtelen kikötők, városok, falvak, telepek és épületek lődözéséről.

1. cikk.

Tengeri haderőnek tilos védtelen kikötőket, városokat, falvakat, telepeket és épületeket lődözni.

Valamely helységet nem szabad csupán a miatt lődözni, mert kikötője előtt önműködő tengeralatti érintőaknákat fektettek.

2. cikk.

Ezen tilalom alól ki vannak vonva a katonai telepek, katonai- vagy tengerészintézetek, fegyver- vagy hadianyagraktárak, oly műhelyek és berendezések, melyek az ellenséges hadsereg vagy hajóraj szükségletei számára hasznosak lehetnek, valamint a kikötőben levő hadihajók. A tengeri haderő parancsnoka — abbeli előzetes felszólítás után, hogy az elrombolást egy bizonyos időn belül hajtsák végre — lövegtűzzel elrombolhatja

azokat, ha más eszköz nem alkalmazható és a helyi hatóságok a meghatározott időn belül az elrombolást nem kezdték meg.

Ez esetben nem felelős azért, ha a lődözés akaratlan kárt okoz.

Ha a katonai szükségesség azonnali cselekvést követel és határidő adását nem engedi meg, akkor természetes, hogy a védtelen város lődözésére vonatkozó tilalom épúgy érvényben marad, mint az első bekezdésben említett esetben és hogy a parancsnoknak minden előkészületet meg kell tennie, hogy a város lehetőleg kevés kárt szenvedjen.

3. cikk.

Védtelen kikötőket, városokat, falvakat, telepeket és épületeket határozott értesítés után csak akkor lehet lődözni, ha a helyi hatóságok megtagadják azon formaszerű fölszólítás teljesítését, hogy a helyiség stb. előtt levő tengeri haderő pillanatnyi szükségletére szolgáló élelmiszereket és készleteket adják át.

A követelt szolgáltatásoknak a helyiség segélyforrásaival arányban kell állaniok. Csak az említett tengeri haderő parancsnokának fölhatalmazásával szabad azokat követelni és lehetőleg készpénzzel kell fizetni vagy átvételi elismervényt kell adni.

4. cikk.

Védtelen kikötőket, városokat, falvakat, telepeket vagy épületeket azért, mert pénzbeli hadiadót nem fizetnek, lődözni tilos.

II. Fejezet.

Általános határozványok.

5. cikk.

Tengeri haderő által való lődözésnél annak parancsnokának minden szükséges intézkedést meg kell tennie, hogy az istentiszteletnek, a művészetnek, a tudománynak és a jótékonyságnak szentelt épületek, a történelmi emlékművek, a kórházak és a betegek és sebesültek gyűjtőhelyei lehetőleg megkíméltessenek, föltéve, hogy nem lesznek egyszersmind katonai célokra is használva.

A lakosság köteles ezeket az emlékműveket, épületeket vagy gyűjtőhelyeket jól kivehető, nagy, négyszögletes, kemény táblákból álló jelekkel fölismerhetővé tenni, mely táblák átlószerűen egy fekete felső és egy fehér alsó háromszögre oszlanak.[1])

6. cikk.

Kivéve azt az esetet, midőn a katonai követelmények ezt nem engedik, a támadó tengeri haderő parancsnoka a lődözés előtt minden tőle telhetőt tegyen meg, hogy a hatóságokat erről értesítse.

7. cikk.

Tilos egy elfoglalt várost vagy helyiséget zsákmányolásra átengedni, még ha az rohammal vétetett is be.

[1]) Ez az ismertetőjel állapíttatik meg jelen függelék B) 27. cikke szerint a szárazföldi haderő által való lődözésnél megkímélendő épületek és helyek számára is.

III. Fejezet.

Befejező határozatok.

8. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak közt és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

K. Egyezmény a zsákmányjog gyakorlásának korlátozásáról tengeri hadjáratban.

Köttetett Hágában 1907. évben.

I. Fejezet.

A postaforgalomról.

1. cikk.

Semlegeseknek vagy az ellenségnek a tengeren, valamely semleges vagy ellenséges hajón talált levélpostaküldeményei sérthetetlenek, legyenek azok akár hivatalos, akár magánjellegűek. Ha a hajó lefoglaltatik, akkor azokat a lefoglalónak lehetőleg késedelem nélkül továbbítania kell.

Az előző bekezdés határozványai nem alkalmazhatók tengerzár áttörése esetén az elzárt kikötőbe rendeltetéssel bíró vagy onnan jövő levélpostaküldeményekre

2. cikk.

A levélpostaküldemények sérthetetlensége nem vonja ki a semleges postahajókat a semleges kereskedelmi hajókra általában vonatkozó tengeri haditörvények és szokások alól. Ezeknek a hajóknak átkutatása azonban csak szükség esetén és a legnagyobb gyorsasággal és tapintattal hajtandó végre.

II. Fejezet.

Elvételi tilalom bizonyos hajókra.

3. cikk.

A kizárólag parti halászatra vagy kis helyi hajózásra szánt járóművek, valamint azok halászeszközei, vitorlázata, hajóeszközei és rakománya nem vehető el.

Ez az előjog megszűnik, ha e járművek az ellenségeskedésben valamely módon részt vesznek.

A szerződéstkötő hatalmak önmaguknak megtiltják nevezett járóművek ártatlan jellegét arra fölhasználni, hogy békés külsejük megtartása mellett katonai célokra alkalmaztassanak.

4. cikk.

Az elvevés alól hasonlókép kivétetnek oly hajók, melyek vallási, tudományos vagy emberbaráti feladattal vannak megbízva.

III. Fejezet.

Valamelyik hadviselő fél által elvett ellenséges kereskedelmi hajó személyzetével való bánásmódról.

5. cikk.

Valamely hadviselő fél által elvett ellenséges kereskedelmi hajó semleges államhoz tartozó legénységi személyzete nem ejtendő hadifoglyul.

Ugyanez érvényes a hajóskapitányra és a tisztekre nézve, a mennyiben semleges államhoz tartoznak, és egy formaszerű írásbeli igéretet tesznek, hogy a háború ideje alatt ellenséges hajón nem szolgálnak többé.

6. cikk.

A hajóskapitány, a tisztek és a legénységi személyzet, kik az ellenséges államhoz tartoznak, nem ejtendők hadifoglyul, ha egy formaszerű írásbeli igérettel kötelezik magukat, hogy az ellenségeskedés tartama alatt semmi oly szolgálatot nem vállalnak, a mi a hadműveletekkel összefügg.

7. cikk.

Az 5. cikk második bekezdésében és a 6. cikkben megjelölt feltételek alapján szabadon bocsátott személyek neveit az a hadviselő fél, a melyik őket elfogta és ismét elbocsátotta, a másik hadviselő félnek tudtuladni köteles. Utóbbinak tilos ilyen személyeket tudva alkalmazni.

8. cikk.

A megelőző három cikk határozatai nem alkalmazhatók oly hajókra, melyek az ellenségeskedésben részt vesznek.

IV. Fejezet.

Befejező határozatok.

9. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak közt és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

L. Nyilatkozat a semlegesek jogairól tengeri háborúban. (Párisi tengerjogi nyilatkozat.)

Megköttetett 1856. évben.

1. A kalózkodás eltöröltetett és eltörölt marad.

2. A semleges lobogó megvédi az ellenséges árúcikkeket, kivéve a hadi dugárút.

3. Az ellenséges lobogó alatt levő semleges árúcikkeket nem szabad lefoglalni, kivéve a hadi dugárút.

4. Hogy a tengerzár jogilag kötelező legyen, annak «hatásosnak (ténylegesnek)» kell lennie, vagyis azt akkora haderőnek kell végrehajtania, a mely elég erős ahhoz, hogy a közeledést az ellenséges parthoz tényleg megakadályozza.

Jelen nyilatkozat csak azokra a hatalmakra nézve fog kötelező erővel birni, a melyek ehhez hozzájárultak vagy hozzájárulni fognak.

M. Egyezmény a semleges hatalmak és személyek jogairól és kötelességéről tengeri hadjárat esetén.

Köttetett Hágában 1907. évben.

1. cikk.

A hadviselő feleknek a semleges hatalmak felségjogait tiszteletben kell tartaniok és semleges területen, valamint semleges vizeken minden oly cselekménytől tartózkodniok kell, melyet az ezt elszenvedő hatalom semlegessége megsértésének tekinthetne.

2. cikk.

Hadviselő hadihajó részéről valamely semleges hatalom területi vizein elkövetett minden ellenséges cselekedet, beleértve az elvételt és az átkutatási jog gyakorlását is, a semlegesség megsértését képezi és föltétlenül tilos.

3. cikk.

Ha egy hajó valamely semleges hatalom területi vizein vétetett el és a zsákmány még ennek a hatalomnak felsőségi joga alá tartozó területén van, akkor ennek minden rendelkezésre álló eszközt alkalmaznia kell, hogy a zsákmány tisztjeivel és legénységével együtt szabadon

bocsáttassék, az elvevőnek az elzsákmányolt hajóra tett személyzete pedig internáltassék.

Ha a zsákmány a semleges hatalom felsőségi joga alá tartozó területen kívül van, akkor ennek követelésére az elvevő hajó kormánya által tisztjeivel és legénységével együtt szabadon bocsátandó.

4. cikk.

Semleges területeken vagy semleges vizeken levő hajón egy hadviselő félnek sem szabad tengeri zsákmánybíróságot alakítani.

5. cikk.

Tilos a hadviselő feleknek semleges kikötőket vagy semleges vizeket tengeri hadműveleti alapul használni, különösen pedig ott szikratávíróállomásokat felállítani vagy más oly berendezést létesíteni, a mi a szárazföldi vagy tengeri haderővel az összeköttetést közvetíti.

6. cikk.

Tilos a semleges hatalmaknak valamelyik hadviselő fél számára bármilyen cím alatt is, legyen az közvetlenül vagy közvetve, hadihajókat, lőszert vagy bárminemű hadianyagot szállítani.

7. cikk.

A semleges hatalmak nem kötelesek megakadályozni, hogy egyik vagy másik hadviselő fél számlájára fegyver, lőszer vagy bármi más, a mi egy hadseregnek vagy hajóhadnak hasznára válhatik, területéről kivitessék vagy azon átszállíttassék.

8. cikk.

A semleges kormánynak alkalmaznia kell a rendelkezésére álló eszközöket, hogy a felsőségi joga alá tartozó területen megakadályozza oly hajók fölszerelését és személyzettel való ellátását, melyekről alapos okok folytán föltehető, hogy cirkálásra vagy oly állam ellen irányuló ellenséges vállalatokra vannak kiszemelve, a melylyel az illető semleges hatalom békében él. A semleges hatalomnak ezenkívül ugyanígy felügyeletet kell gyakorolnia annak megakadályozása céljából, hogy felsőségi joga alá tartozó területről valamely cirkálásra vagy ellenséges vállalatra szánt oly hajó fusson ki, mely egészben vagy részben felsőségi joga alá tartozó területen szereltetett föl hadicélra.

9. cikk.

A semleges hatalmaknak azon megállapított föltételeket, korlátozásokat vagy tilalmakat, melyek hadviselő hadihajóknak vagy ezek zsákmányainak külső vagy belső kikötőikbe vagy területi vizeikbe való bebocsátására vonatkoznak, a hadviselőkre egyformán kell alkalmazniok.

A semleges hatalmak azonban megtilthatják a külső vagy belső kikötőikbe való bejövetelt oly hadviselő hajónak, mely a kiadott parancsokhoz vagy utasításokhoz nem alkalmazkodott vagy a semlegességet megsértette.

10. cikk.

A hadviselő felek hadihajóinak vagy zsákmányainak puszta áthajózása valamely semleges hatalom területi vizein, a semlegességet nem befolyásolja.

11. cikk.

A semleges hatalmak megengedhetik, hogy a hadviselő felek hadihajói az ő hivatalosan alkalmazott hajókalauzaikat (pilótákat) fölhasználják.

12. cikk.

Ha valamely semleges hatalom törvényeiben nincsenek különös határozványok arra nézve, mily tartózkodási idő engedhető meg a hadviselő felek hadihajóinak ezen hatalom kikötőiben, kikötőhelyein vagy területi vizeiben, akkor az ilyen tartózkodásnak — a jelen egyezményben megállapított eseteket kivéve — nem szabad tovább tartania 24 óránál.

13. cikk.

Ha egy semleges hatalom, mely az ellenségeskedés megkezdődéséről tudomással bír, megtudja, hogy valamelyik kikötőjében, valamelyik kikötőhelyén vagy területi vizeiben egyik hadviselő fél hadihajója tartózkodik, akkor ezt a hajót utasítania kell, hogy 24 órán vagy a helyi törvényben megszabott időn belül keljen útra.

14. cikk.

Hadviselő hadihajónak csak akkor szabad egy semleges kikötőben való tartózkodását a törvényes időn túl meghosszabbítania, ha megsérült vagy ha a tenger állapota megköveteli. Mihelyt a késedelem oka megszünt útra kell kelnie.

A semleges kikötőkben, kikötőhelyeken és vizeken tartózkodás idejének korlátozására vonatkozó szabályok a kizárólag vallásos, tudományos vagy emberbaráti küldetésre szentelt hadihajókra nem alkalmazandók.

15. cikk.

Ha valamely semleges hatalom törvényeiben nincsenek különleges határozványok arra, nézve, hogy egy hadviselő félnek hány hadihajója tartózkodhatik egyidejűleg ezen hatalom egyik kikötőjében, vagy egyik kikötőhelyén, akkor ennek a számnak hármat nem szabad meghaladnia.

16. cikk.

Ha egy semleges kikötőben vagy egy semleges kikötőhelyen egyidejűleg mindkét hadviselő félnek vannak hadihajói, akkor az egyik és a másik hadviselő fél hajóinak útrakelése közt legalább 24 órának kell elmúlnia.

Az útrakelés sorrendjét a beérkezés sorrendje állapítja meg, hacsak az előbb beérkezett hajó nincs oly helyzetben, a melyben a törvényes tartózkodási idő meghosszabbítása megengedhető.

Hadviselő hadihajónak egy semleges kikötőt vagy egy semleges kikötőhelyet csak 24 órával azután szabad elhagynia, miután azt egy ellenséges lobogót viselő kereskedelmi hajó elhagyta.

17. cikk.

Hadviselő hadihajóknak semleges kikötőkben és kikötőhelyeken sérüléseiket csak a hajózásuk biztossága miatt föltétlenül szükséges mértékben szabad kijavítaniok, de semmiesetre sem szabad valami módon harcerejüket nagyobbítani. A végrehajtandó javítások módját a semleges hatóságoknak kell megállapítani, amik azután lehető leggyorsabban végrehajtandók.

18. cikk.

Hadviselő hadihajóknak semleges belső vagy külső kikötőket vagy területi vizeket nem szabad katonai készletük és fölszerelésük megujítására vagy szaporítására vagy legénységük kiegészítésére felhasználni.

19. cikk.

Hadviselő hadihajóknak semleges kikötőkben vagy kikötőhelyeken csak a rendes békekiméret nagyságában szabad magukat eleséggel ellátniok.

Hasonlókép tüzelő anyagot is csak annyit szabad ezeknek a hajóknak felvenniök, amennyi elégséges, hogy hazájuk legközelebbi kikötőjét elérhessék. Egyébként annyi tüzelőanyagot vehetnek föl, amennyi a tulajdonképeni szóntáraik megtöltésére szükséges, ha oly semleges országokban tartózkodnak, melyek a szállítandó tüzelőanyag kiméretének ilyetén módját fogadta el.

Ha a hajók a semleges hatalom törvényei értelmében csak 24 órával megérkezésük után kapnak szenet, akkor ott tartózkodásuk törvényesen megengedett ideje 24 órával meghosszabbodik.

20. cikk.

Oly hadviselő hadihajóknak, melyek valamely semleges hatalom egyik kikötőjében tüzelőanyagot vettek föl, készletüket ugyanannak a hatalomnak valamely kikötőjében csak három hónappal később szabad megújítaniok.

21. cikk.

Zsákmányolt hajót csak a hajózásra alkalmatlan volta, vagy viharos tenger, valamint tüzelőanyag vagy készlethiány miatt szabad semleges kikötőbe vinni.

Mihelyt a befutásra jogosító ok megszünt, a kikötőt ismét el kell hagynia. Ha ezt nem teszi, akkor a semleges hatalomnak azonnali távozásra kell utasítania; ha ennek a meghagyásnak sem engedelmeskedik, akkor a semleges hatalomnak alkalmaznia kell a rendelkezésre álló eszközöket arra nézve, hogy a zsákmányolt hajót tisztjeivel és legénységeivel együtt szabaddá tegye, az elvevő által a hajóra tett személyzetet pedig internálja.

22. cikk.

A semleges hatalomnak hasonlóképen ki kell szabadítania oly zsákmányolt hajókat, melyek más körülmények következtében jöttek kikötőjébe, mint amelyek a 21. cikkben meg vannak állapítva.

23. cikk.

Valamely semleges hatalom megengedheti, hogy kiséret alatt vagy anélkül levő zákmányolt hajók kikötőibe vagy kikötőhelyeire bemehessenek, ha azért hozták azokat oda, hogy a tengeri zsákmány bíróság döntéséig őrizet alatt tartassanak. A zsákmányt egy másik kikötőjébe is vitetheti.

Ha az elkobzott hajót egy hadihajó kiséri, akkor az elvevő által a hajóra helyezett tiszteknek és legénységnek jogában áll a kisérő hajóra menni.

Ha az elkobzott hajó egyedül jön, akkor az elvevő által a hajóra tett személyzet szabadlábon hagyandó.

24. cikk.

Ha egy hadviselő hadihajó a semleges hatóságtól kapott meghagyás dacára sem hagy el egy kikötőt, mely-

ben nincs joga maradni, akkor a semleges hatalom jogot nyer az általa szükségesnek vélt rendszabályokat alkalmazni és az ilyen hajót képtelenné tenni arra, hogy a háború tartama alatt a tengerre menjen. A hajó parancsnokának ezen rendszabályok végrehajtását mek kell könnyítenie.

A semleges hatalomnak a hadviselő hajóval együtt annak tisztjeit és legénységét is vissza kell tartania.

Az így visszatartott tisztek és legénység meghagyhatók hajójukon, vagy elhelyezhetők egy más hajón vagy a szárazföldön; ezenkívül oly korlátozó rendszabályoknak is vethetők alá, melyek alkalmazása szükségesnek látszik. A hajón a karbantartására szükséges emberek okvetlenül állandóan meghagyandók.

A tisztek szabadon bocsáthatók, ha becsületszavukat adják, hogy a semleges területet fölhatalmazás nélkül nem hagyják el.

25. cikk.

A semleges hatalmaknak a rendelkezésükre álló eszközök mérvében ügyelnök kell, hogy kikötőikben, kikötőhelyeiken és területi vizeiken fenti szabályok minden megsértését megakadályozzák.

26. cikk.

A jelen egyezményben meghatározott jogoknak valamely semleges állam által való gyakorlását nem szabad egyik vagy másik hadviselő félnek, mely a vonatkozó cikket elfogadta, barátságtalan cselekedetnek tekintenie.

27. cikk.

A szerződő hatalmak adandó időben mindazokat a törvényeket, rendeleteket vagy más határozatokat, melyek a hadviselő hadihajókkal kikötőikben és területi vizeiken való eljárást szabályozzák, egymással Németalföld kormányához intézett értesítés útján közlik, mely azt haladéktalanul a többi szerződő hatalmakhoz juttatja.

28. cikk.

Jelen egyezmény határozatai csak a szerződő hatalmak közt és csak akkor alkalmaztatnak, ha az egyezményhez valamennyi hadviselő fél hozzájárult.

N. A tengeri hadijogra vonatkozó nyilatkozat.

Megköttetett: Londonban 1909. évben.

I. Fejezet.

A tengerzár háborús időben.

1. cikk.

A tengerzárnak csak ellenséges vagy ellenségtől megszállt kikötőkre és tengerpartokra szabad kiterjednie.

2. cikk.

Az 1856. évi párisi nyilatkozat értelmében a tengerzárnak, hogy jogilag kötelező legyen, hatásosnak kell lennie, vagyis azt akkora haderőnek kell végrehajtania, amely elégséges, hogy az ellenséges parthoz férést tényleg megakadályozza.

3. cikk.

Azt a kérdést, vajjon a tengerzár hatásos-e, a valóságos körülmények alapján kell eldönteni.

4. cikk.

A tengerzár nem tekintendő megszüntnek, ha az elzárást végző haderők rossz időjárás miatt időnkint eltávoznak.

5. cikk.

A tengerzárt a különböző lobogókkal szemben pártatlanul kell végrehajtani.

6. cikk.

A tengerzárt végző haderő parancsnoka hadihajóknak engedélyt adhat, hogy az elzárt kikötőbe menjenek és azt később ismét elhagyják.

7. cikk.

Semleges hajó az elzárt helyre bemehet, ha a tengerzárt végző haderő parancsnoka a tenger állapota folytán a szükségeség esetét megállapítja és azt később elhagyhatja azon föltétel alatt, hogy ott rakományt sem be, sem ki nem rak.

8. cikk.

Hogy a tengerzár jogilag kötelező legyen, azt a 9. cikk szerint ki kell nyilatkoztatni és a 11. és 16. cikk szerint közölni.

9. cikk.

A tengerzár kinyilatkoztatását, vagy a tengerzárt végző hatalom, vagy a nevében működő tengerészparancsnokság adja ki.

A kinyilatkoztatás megállapítja:

1. a tengerzár kezdetének idejét;
2. az elzárt tengerpartrész földrajzi határait;

3. semleges hajóknak a távozásra engedélyezett időhatárt.

10. cikk.

Ha a tengerzárt végző hatalom, vagy a nevében működő tengerészparancsnokságok nem alkalmazkodnak azokhoz az adatokhoz, melyeket a 9. cikk 1. és 2. pontja szerint a tengerzár kinyilatkoztatásába föl kellett venniök, akkor ez a kijelentés semmis és új kijelentés szükséges, hogy a tengerzárnak jogi hatása legyen.

11. cikk.

A tengerzárt közli:

1. a semleges hatalmakkal a tengerzárt végző hatalom egy értesítés útján, amely magukhoz a kormányhoz vagy azoknak nála meghatalmazott képviselőjükhöz intézendő;

2. a helyi hatóságokkal az elzáró tengeri haderőparancsnoka. Ezek a hatóságok erről, mihelyt csak lehet, értesíteni kötelesek azokat az idegen konzulokat, akik hivatalos ténykedésüket az elzárt kikötőben vagy az elzárt tengerpartrészen végzik.

12. cikk.

A tengerzár kijelentésére és közlésére vonatkozó szabályok azokban az esetekben is alkalmaztatnak, ha a tengerzár kiterjesztetik, vagy megszünése után újból életbe lép.

13. cikk.

A tengerzárnak önkényes megszüntetése vagy annak esetleg bekövetkező bármilyen korlátozása a 11-ik cikkben megállapított módon közlendő.

14. cikk.

Hogy tengerzárt áttörő semleges hajó lefoglalása megengedhető-e, attól függ, vajjon az a tengerzárról tényleg vagy gyaníthatólag tudomással bírt-e.

15. cikk.

A tengerzár tudomása az ellenkező bizonyításáig föltételeztetik, ha a hajó megfelelően hosszú idővel később hagyott el valamely semleges kikötőt, miután a tengerzár azzal a hatalommal közöltetett, melyé ez a kikötő.

16. cikk.

Ha egy hajó, amely az elzárt kikötő felé közeledik, a tengerzár létezéséről nem nyert tudomást és ezt a tudomást nem is lehet föltételezni, akkor a közlésnek magán a hajón, a tengerzárt végző haderő egyik hajójának tisztje útján kell megtörténnie.

Ezt a közlést a keltezés, az óra, valamint a földrajzi helyzet megjelölése mellett, melyben a hajó éppen tartózkodik, a hajóokmányokba be kell jegyezni.

Semleges hajónak, mely az elzárt kikötőt elhagyja, szabad utat kell engedni, ha a tengerzárt a végrehajtó haderő parancsnokának mulasztása folytán a helyi ható

sággal nem közölték, vagy ha a közlésben időhatár nem volt megállapítva.

17. cikk.

Tengerzár megszegése miatt semleges hajókat csak azoknak a hadihajóknak működési körletében szabad lefoglalni, melyek a tengerzár hatásosságának biztosításával vannak megbízva.

18. cikk.

A tengerzárt végző haderőnek semleges kikötőkhöz és tengerpartokhoz vezető útat nem szabad elzárnia.

19. cikk.

A hajó lefoglalására jogosító tengerzár áttörés esete nem forog fenn, ha a hajó egy el nem zárt kikötő felé van útban, bármilyen legyen is a hajónak vagy rakományának későbbi rendeltetése.

20. cikk.

Oly hajó, mely a tengerzárt áttörve megkisérli az elzárt kikötőt elhagyni, vagy azt elérni, mindaddig lefoglalható, míg azt az elzárást végző haderő egyik hadihajója üldözi. Ha az üldözés abbanmaradt, vagy a tengerzár megszünt, akkor már többé le nem foglalható.

21. cikk.

A tengerzár áttörésében vétkesnek talált hajó elvétetik. Rakománya hasonlókép elvétetik, hacsak nincs be-

bizonyitva, hogy a feladó az árú berakása idejében a tengerzár megszegésének szándékáról sem nem tudott, sem nem tudhatott.

II. Fejezet.

Hadi dugárú.

22. cikk.

Hadi dugárúnak tekintetnek minden további eljárás nélkül a «föltétlen dugárú» megjelölés alatt értendő alább következő tárgyak és anyagok:

1. Mindennemű fegyver, beleértve a vadászfegyvereket és azoknak olyanokul fölismerhető alkotórészei;

2. mindennemű lövedék, töltény és töltényhüvely, valamint ezeknek olyanokul fölismerhető alkotórészei;

3. olyan lőpor és robbantószerek, melyek különösen háborús célokra vannak szánva;

4. lövegtalpak, lövőszereskocsik, lövegtalyigák, eleségkocsik, tábori kovácsmühelyek és ezeknek olyanokul fölismerhető részei;

5. katonaiaknak fölismerhető ruházati és fölszerelési cikkek;

6. katonaiaknak fölismerhető mindennemű lószerszám;

7. háborúban használható hátas-, hámos- és málhásállat;

8. táborszerelék és annak olyanokul fölismerhető alkatrészei;

9. páncéllapok;

10. hadihajók és egyéb hadijárómüvek, valamint ezek alkotórészei, melyek különleges mineműségüknél fogva csak hadijárómüveken használhatók;

11. oly szerszámok és készülékek, melyek kizárólag hadilövőszer készítésére vagy fegyverek és szárazföldi vagy tengeri hadianyag készítésére vagy javítására készültek.

23. cikk.

Oly tárgyak és anyagok, melyek egyedül a háború céljára használtatnak, a föltétlen dugárúk jegyzékébe egy nyilatkozat alapján, melyet közölni kell, fölvehetők.

A közlést a többi hatalmak kormányához, vagy ezeknek a kinyilatkozást tevő hatalomnál meghatalmazott képviselőihez kell intézni. Ha a közlés az ellenségeskedés kitörése után történik, akkor azt csak a semleges hatalmakhoz kell intézni.

24. cikk.

Hadi dugárúnak tekintetnek minden további eljárás nélkül a háborús vagy békés célokra használható, «föltételes dugárú» megjelölése alatt értendő következő tárgyak és anyagok;

1. élelmiszerek;

2. állattápcikkek és állatok táplálására alkalmas magvas vetemények;

3. katonai célokra alkalmas ruhadarabok, ruhaszövetek és lábbeli;

4. arany és ezüst, verve vagy rudakban, valamint papirpénz;

5. háborúban használható mindennemű járómű és ezek alkotórészei;

6. mindennemű hajó, csónak és vizijárómű, uszó dokkok és szárazdokkok számára való készülékek, valamint ezek alkotórészei;

7. szilárd és mozgó vasutanyag, távíró- szikratávíró- és távbeszélőanyag;

8. léghajók és repülőgépek és ezeknek olyanokul fölismerhető alkotórészei valamint hozzájuk tartozó darabok, továbbá oly tárgyak és anyagok, melyek fölismerhetően a léghajózáshoz vagy repülési célokra szolgálnak:

9. tüzelőanyag és kenőcsanyagok;

10. oly lőpor és robbantószerek, melyek nem különösen háborús célokra vannak gyártva;

11. szeges sodrony, valamint a megerősítésére vagy szétvágására szolgáló szerszámok;

12. patkók és patkolószerszámok;

13. hám- és nyeregszerszám;

14. kettős távcsövek, távcsövek, időmérők (kronométerek) és mindennemű hajózási műszerek.

25. czikk.

Oly tárgyak és anyagok, melyek úgy háborús mint békés célra használhatók és a 22. és 24. cikkben nincsenek fölsorolva, egy nyilatkozat alapján, amely a 23-ik cikk 2. bekezdése szerint közlendő, a föltételes dugárúk jegyzékébe fölvehetők.

26. cikk.

Ha valamely állam maga részéről lemond arról, hogy hadi dugáruknak tekintsen oly tárgyakat és anyagokat, melyek a 22. vagy 24. cikkben fölsorolt csoportok valamelyikébe tartoznak, akkor szándékát egy nyilatkozattal kell tudtul adnia, mely nyilatkozat a 23. cikk 2. bekezdésében megállapított módon közöltetik.

27. cikk.

Oly tárgyakat és anyagokat, melyek hadicélokra nem használhatók, nem lehet hadi dugárúknak kijelenteni.

28. cikk.

Hadi dugárúknak nem jelenthetők ki a következő tárgyak:

1. nyers gyapot, nyers gyapjú, nyers selyem, nyers orosz kender, nyers len, nyers kender és a szövőipar más nyers anyagai, valamint azok fonalai;

2. olajtartalmú diók és magvak, kopradió;

3. kaucsuk, gyanták, gummi és lakkok, komló;

4. nyers bőrök, szarvak, csontok és elefántcsont;

5. természetes és mesterséges trágya, beleértve a mezőgazdaságban használható nitratokot és phosphatokat;

6. ércek;

7. föld, agyag, mész, kréta, kövek, beleértve a márványt is, tégla, pala és tetőcserép;

8. porcelán- és üvegárúk;

9. papiros és a készítéséhez megmunkált anyagok;

10. szapanok, festékek, beleértve a kizárólag készítésükhöz szükséges anyagokat és kencéket;

11. klórmeszek, szóda, marónátron, kénsavas nátron lepényalakban, ammoniak, kénsavas ammoniak és rézgálic;

12. mezőgazdasági, bányászati, szövőipari és nyomdai gépek;

13. drágakövek, fél drágakövek, gyöngyök, gyöngyház és korál;

14. toronyórák, fali- és más órák, kivéve a chronométert;

15. divat- és díszárúk;

16. mindennemű toll, szőrök és sörték;

17. lakásberendezési és lakásdiszítő tárgyak, irodabutorok és irodaszükséglet.

29. cikk.

Nem tekinthetők hadi dugárúknak továbbá:

1. oly tárgyak és anyagok, melyek kizárólag betegek és sebesültek ápolására szolgálnak. Mindazonáltal fontos katonai szükségesség esetén kártérítés ellenében elharácsolhatók, ha a 30. cikkben meghatározott rendeltetésük van;

2. oly tárgyak és anyagok, melyek rendeltetése, hogy az utazás alatt azon hajó használatára szolgáljanak, melyen találtattak, vagy a hajó személyzetének vagy utasainak használatára szolgáljanak.

30. cikk.

A föltétlen dugárút képező tárgyak elvehetők, ha megállapítható, hogy rendeltetésük az ellenséges vagy ellenségtől megszállt területre vagy az ellenséges haderő számára szól, nem tekintve, hogy ezeknek a tárgyaknak szállítása közvetlenül történik-e, vagy az még átrakodást vagy szárazföldön való továbbítást igényel.

31. cikk.

A 30. cikkben megállapított határozat a következő esetekben nem szorul további bizonyítékokra:

1. ha a hajóokmányok szerint az árút valamely ellenséges kikötőben kell kirakni vagy az ellenséges haderőnek kell szállítani;

2. ha a hajónak, mielőtt azt a semleges kikötőt eléri, hová a hajóokmányok szerint az árú szánva van, csak ellenséges kikötőben kell kikötnie, vagy ha ellenséges kikötőt kell érintenie vagy ellenséges haderőket elérnie.

32. cikk.

A hajóokmányok teljes bizonyító erővel bírnak annak a hajónak útvonalára nézve, melyben föltétlen dugárúk vannak, ha csak a hajóval való találkozáskor ki nem világlik, hogy az a hajóokmányok szerint betartandó útvonalról nyilván letért és ennek a letérésnek okát nem tudja kellőkép igazolni.

33. cikk.

A föltételes dugárút képező tárgyak elvehetők, ha megállapítható, hogy az ellenséges állam haderejének vagy közigazgatási hatóságainak használatára vannak szánva, hacsak utóbbi esetben a körülményekből tisztán ki nem világlik, hogy ezek a tárgyak a folyamatban lévő háborúban tényleg nem használhatók; utóbbi kivétel a 24. cikk 4. száma alatti megjelölt küldeményekre nem vonatkozik.

34. cikk.

A 33. cikkben megállapított rendeltetés föltételezhető, ha a küldemény ellenséges hatóságokhoz vagy az ellenséges országban letelepedett oly kereskedőhöz van irányítva, a kiről tudvalévő, hogy az ellenségnek ilynemű tárgyakat és anyagot szállít. Ugyanez érvényes olyan küldeményre, melynek rendeltetési helye az ellen-

ség valamely erődített helye vagy valamely más, az ellenséges haderő kiindulási pontjául szolgáló hely; ez a föltételezés azonban nem alkalmaztatik magára a hajóra, mely ezen helyek egyike felé útban van és melynek dugárúi jellege megállapítandó.

Ha az előző föltételezések nem jöhetnek számba, akkor föltételezhető, hogy a rendeltetés nem káros.

A jelen cikkben megállapított föltételezések az ellenkező bizonyítását megengedik.

35. cikk.

A föltételes dugárúk csak oly hajón vehetők el, amely ellenséges vagy valamely, az ellenségtől megszállt terület felé, vagy az ellenséges haderő felé útban van és ezeket a tárgyakat nem kell valamely közbeeső semleges kikötőben kiraknia.

A hajóokmányok teljes bizonyítóerővel bírnak a hajó útirányára, valamint az árúk kirakodóhelyére nézve, hacsak a hajóval való találkozáskor ki nem világlik, hogy az a hajóokmányok szerint betartandó útvonalról nyilván letért és ennek a letérésnek okát nem tudja kellőkép igazolni.

36. cikk.

Ha az ellenséges területnek nincs tenger alkotta határa, akkor a föltételes dugárút képező tárgyak, eltérőleg a 35. cikktől, elvehetők, amennyiben megállapíttatik, hogy azoknak a 33. cikkben meghatározott rendeltetésük van.

37. cikk.

Ha egy hajó oly tárgyakat szállít, melyek mint föltétlen, vagy föltételes dugárúk elvehetők, akkor nyilt tengeren vagy a hadviselő felek vizein útjának egész tartama alatt lefoglalható; még ha az is a szándéka, hogy ellenséges rendeltetése előtt valamely közbeeső kikötőben kiköt.

38. cikk.

Dugárúnak megelőzőleg végrehajtott és pillanatnyilag már befejezett szállítása miatt lefoglalás nem történhetik.

39. cikk.

A dugárút képező tárgyak elvehetők.

40. cikk.

A dugárút szállító hajó elvétele megengedhető, ha a dugárú érték, súly, térfogat vagy szállítási díj szerint több mint a rakomány fele.

41. cikk.

Ha a dugárút szállító hajó szabadon bocsáttatik, akkor az elvevő hatalomnak a nemzetközi zsákmánybíróság előtti eljárásból, továbbá a hajónak és a rakománynak a vizsgálat alatti fentartásából származó kiadások a hajó terhére esnek.

42. cikk.

A dugárú tulajdonosának ugyanazon hajón lévő árúi elvehetők.

43. cikk.

Ha oly hajó találtatik a tengeren, melynek az ellenségeskedésről vagy arról, hogy rakománya dugárúnak jelenthető ki, tudomása nincsen, akkor a dugárút képező tárgyak csak kártérítés ellenében vehetők el; a hajó és a többi rakomány az elvétel és a 41. cikkben megjelölt költségek alól mentesítve van. Ugyanez érvényes akkor is, ha a kapitány az ellenségeskedés megkezdéséről és a dugárúnak való minősítésről tudomást szerzett, de még nem volt lehetséges a dugárú tárgyait kirakatni.

A hadiállapotnak vagy a dugárúra vonatkozó minősítésnek tudomása föltételezhető, ha a hajó megfelelő hosszú idő letelte után hagyott el valamely semleges kikötőt, miután az ellenségeskedés megkezdésének közlését vagy a dugárúnak való minősítést az az állam, melyé a kikötő, megkapta. A hadiállapot tudása továbbá feltételezhető, ha a hajó az ellenségeskedés megkezdése után hagyott el egy ellenséges kikötőt.

44. cikk.

Dugárú miatt föltartóztatott hajó, mely a dugárúk arányára való tekintettel nem vehető el, a körülményekhez képest följogosítható útjának folytatására, ha a kapitány kész a dugárút a hadviselő fél hajójának átszolgáltatni.

A dugárúk átadását az elvevő hadihajó (egy tisztje) a föltartóztatott hajó okmányaiba bejegyzi; ennek a hajónak kapitánya minden szükséges okmány hiteles másolatát köteles az elvevő hadihajónak átadni.

Az elvevő hadihajónak joga van a neki így átadott dugárúkat megsemmisíteni.

III. FEJEZET.

Semlegességellenes támogatás.

45. cikk.

Semleges hajó elvétetik és általában oly elbánásban részesül, mint a milyenben hadidugárú szállításért az elvételnek alávetett semleges hajó részesülne:

1. ha útját különösen azért végzi, hogy az ellenséges haderőhöz tartozó egyes személyeket szállítson, vagy hogy az ellenség érdekében híreket továbbítson;

2. ha a tulajdonos, a bérlő vagy a kapitány tudtával egy ellenséges különítményt vagy pedig egy vagy több oly személyt szállít, a kik az utazás alatt az ellenség hadműveleteit közvetlenül támogatják.

Az előző számok alatt megjelölt esetekben a hajó tulajdonos árúi is elvehetők.

Ennek a cikknek a határozatai nem alkalmazhatók, ha a hajónak a tengeren való találkozás idejében az ellenségeskedésről tudomása nem volt, vagy ha a kapitány az ellenségeskedés kitöréséről tudomást szerzett ugyan, de még nem volt meg a lehetőség, hogy a szállított személyeket a hajóról kitegye. Az, hogy a hajó a hadiállapotot tudja, föltételeztetik, ha egy ellenséges kikötőt az ellenségeskedés kitörése után, vagy egy semleges kikötőt egy megfelelő hosszú idővel azután hagyott el, miután az ellenségeskedés kitörése azzal az állammal, melyé a kikötő, közöltetett.

46. cikk.

Semleges hajó elvehető és általában oly elbánásban részesül, melyben egy ellenséges kereskedelmi hajó részesülne:

1. ha az ellenségeskedésben közvetlenül részt vesz;
2. ha az ellenséges kormány által a hajóra tett ügynök parancsnoksága vagy felügyelete alatt áll;
3. ha azt az ellenséges kormány kibérelte;
4. ha a föltartóztatás pillanatában egyedül ellenséges csapatok szállítására vagy az ellenség érdekében hirek továbbítására van szánva.

A jelen cikkben megjelölt esetekben a hajótulajdonos árúi szintén elvehetők.

47. cikk.

Minden, az ellenséges haderőbe besorolt személy, a ki valamely semleges kereskedelmi hajón találtatik, hadifoglyul ejthető, még ha a hajó nem is vehető el.

IV. FEJEZET.

Semleges zsákmányok elrombolása.

48. cikk.

Lefoglalt semleges hajót az elvevő hadviselő hatalomnak nem szabad elrombolni, hanem valamely kikötőbe kell vinnie, a hol az elvétel jogosultságáról kellően dönteni lehet.

49. cikk.

A hadviselő fél valamely hajója által elvett, az elvételnek alávetett semleges hajó kivételesen elrombolható, ha a 48. cikknek betartása a hadihajót veszélynek tenné ki, vagy ezáltal az a vállalkozás, melyhez fogott, kérdésessé válhatna.

50. cikk.

Az elrombolás előtt a hajón lévő személyeket biztonságba kell helyezni és az összes hajókmányokat és egyéb bizonyítékokat, melyek az érdekeltek szerint az elvétel jogosságának eldöntésére értékkel bírnak, a hadihajóra kell vinni.

51. cikk.

Az elvevő hadviselő hatalomnak, mely egy semleges hajót elrombolt, az elvétel jogosultságára vonatkozó minden döntés előtt tényleg be kell bizonyítania, hogy csakis kivételes szükségesség fenforgása folytán járt el a 49. cikkben megjelölt módon. Ha ezt nem tudja bebizonyítani, akkor az érdekeltekkel szemben kártérítésre köteles, anélkül, hogy arra nézve vizsgálatra volna szükség, valjon az elvétel jogos volt-e vagy nem.

Ha egy jogosan elrombolt semleges hajónak elvétele utólag nem ismertetik el, akkor az elvevő hadviselő hatalomnak kártalanítania kell az érdekelteket, kiknek a hajó visszanyerésére igényük volna.

53. cikk.

Ha a hajóval együtt oly semleges árúk is elromboltattak, melyeket nem lett volna szabad elvenni, akkor ezen árúk tulajdonosának igénye van a kártérítésre.

54. cikk.

Az elvevő hadihajó követelheti, hogy oly árúk, melyek elvehetők és egy el nem vehető hajón találtatnak, átadassanak vagy elromboltassanak, ha oly körülmények forognak fenn, melyek a 49. cikk alapján egy

elvehető hajó elrombolását igazolnák. Az átadott vagy elrombolt tárgyakat a hajókmányokba be kell vezetni és a kapitánytól az összes szükséges okmányok hiteles másolatát át kell venni. Mihelyt az átadás vagy elrombolás megtörtént és a formaságok befejeződtek, a kapitánynak meg kell engedni, hogy útját folytassa.

Az 51. és 52. cikkeknek azon elvevő hadviselő hatalom kötelezettségére vonatkozó határozatai, mely egy semleges hajót elrombolt, itt is alkalmazást nyernek.

V. FEJEZET.

Lobogócsere.

55. cikk.

Valamely ellenséges hajónak az ellenségeskedés megkezdése előtti átmenete semleges lobogó alá érvényes, ha csak be nincs bizonyítva, hogy az átmenet abból a szándékból történt, hogy kivonja magát azon következmények alól, melyek mint ellenséges hajót érhetnék.

Az érvénytelenség föltételezhető, ha az átmenetre vonatkozó okmány nincs a hajón és ha a hajó a hadviselő fél nemzetiségét az ellenségeskedés megkezdése előtt hatvan napnál kevesebb időn belül hagyta el; az ellenkezőnek bizonyítása meg van engedve.

Megcáfolhatatlanul föltételezhető az átmenet érvényessége, ha az harminc nappal az ellenségeskedés megkezdése előtt történt, ha az föltétlen és tökéletes, az érdekelt országok törvényeinek megfelel és az a következménye, hogy a hajó fölötti rendelkezés és a használatából folyó nyereség nem marad ugyanazokban a kezekben, mint az átmenet előtt. A hajó elvétele mindazon-

által nem ad okot a kártérítésre, ha a hadviselő fél nemzetiségét hatvan napnál kevesebb idővel az ellenségeskedés megkezdése előtt hagyta el és az átmenetre vonatkozó okmány nincs a hajón.

56. cikk.

Valamely ellenséges hajónak az ellenségeskedés megkezdése utáni átmenete semleges lobogó alá érvénytelen, ha csak be nincs bizonyítva, hogy ez az átmenet nem abból a szándékból történt, hogy kivonja magát azon következmények alól, melyek mint ellenséges hajót érhetnék.

Megcáfolhatatlanul föltételezhető az érvénytelenség:

1. ha az átmenet akkor történt, mialatt a hajó úton vagy valamely elzárt kikötőben volt;

2. ha visszavásárlási vagy visszajuttatási jog kötteteti ki;

3. ha nem teljesíttettek azok a föltételek, melyektől a lobogó viselésének joga azon állam törvényei szerint függ, melynek lobogóját a hajó viseli.

VI. FEJEZET.

Ellenséges jelleg.

57. cikk.

Eltekintve a lobogócserére vonatkozó határozatoktól, valamely hajó semleges vagy ellenséges jellegét az a lobogó határozza meg, melynek viselésére jogosítva van.

Az az eset, hogy valamely semleges hajó béke-időben fentartott hajójáratot üz, figyelembe nem jön és azt jelen szabály semmi módon sem érinti.

58. cikk.

Valamely ellenséges hajón talált árúk semleges vagy ellenséges jellegét tulajdonosuknak semleges vagy ellenséges jellege határozza meg.

59. cikk.

Ha valamely ellenséges hajón talált árúk semleges jellege nincs megállapítva, akkor föltételeztetik, hogy az árúk ellenségesek.

60. cikk.

Valamely ellenséges hajón elhelyezett árú ellenséges jellege rendeltetési helyére érkezéséig megmarad, tekintet nélkül arra, ha az a szállítás ideje alatt az ellenségeskedés megkezdése után tulajdonost cserél.

Ha azonban az elvétel megtörténte előtt a jelenlegi ellenséges tulajdonos csődje esetében egy megelőző semleges tulajdonos törvényes visszakövetelési jogot érvényesít az árúra vonatkozólag, akkor az semleges jellegét ismét visszanyeri.

VII. FEJEZET.

Födözet. (Convoi.)

61. cikk.

Hadilobogójuk födözete alatt lévő semleges hajók az átkutatás alól mentesítve vannak. A födözet parancsnoka köteles a feltartóztató hadihajó parancsnokának megkeresésére a hajók és azok rakományának jellegére nézve írásban mindazt a tájékoztatást megadni, a minek megszerzésére az átkutatás szolgálna.

62. cikk.

Ha a föltartóztató hadihajó parancsnokának oka van feltételezni, hogy a födözet parancsnoka meg van tévesztve, akkor gyanúját ezzel közli. Ebben az esetben egyedül a födözet parancsnokára hárul, hogy felülvizsgálást végezzen. A felülvizsgálás eredményét jegyzőkönyvben meg kell állapítania és ennek másolatát a hadihajó tisztjének át kell adni. Ha az így megállapított tények a födözet parancsnokának nézete szerint egy vagy több hajó elvételét jogossá teszik, akkor ezektől a födözet védelmét meg kell vonni.

VIII. FEJEZET.

Ellentállás az átkutatással szemben.

63. cikk.

A feltartóztatási, átkutatási vagy elvételi jog jogos gyakorlásával szemben kifejtett erőszakos ellenállás következménye minden esetben az elvétel. A rakomány ugyanoly elbánásban részesül, mint egy ellenséges hajó rakománya; a kapitány vagy hajótulajdonos árúi ellenséges árúknak tekintetnek.

IX. FEJEZET.

Kártérítés.

64. cikk.

Ha a hajó vagy az árúk elvételét a zsákmánybíróság nem hagyja jóvá, vagy ha az bírósági eljárás

nélkül nem tartatik fönn, akkor az érdekelteknek igényük van kártérítésre, kivéve, ha elégséges ok volt a hajó vagy árúk elvételére.

Befejező határozatok.

65. cikk.

Ennek a nyilatkozatnak határozatai osztatlan egészet képeznek.

66. cikk.

A szerződő hatalmak kötelezik magukat, hogy oly háborúban, melyben csak olyan hatalmak vesznek részt, melyek ezt a nyilatkozatot elfogadták, az ebben a nyilatkozatban foglalt szabályok kölcsönös betartását egymással szemben biztosítják. Ennek folytán hatóságaikat és haderőiket utasítják és megfelelő intézkedéseket tesznek, hogy a nyilatkozat alkalmazását bíróságaik különösen pedig zsákmánybíróságaik útján biztosítják.

O. Nyilatkozatok a tiltott lövedékekre nézve.

Köttetett Hágában 1899. évben.

A szerződő hatalmak kölcsönösen alávetik magukat a tilalomnak, hogy

I. oly lövedékeket használjanak, melyek egyedül fojtó vagy mérges gázok terjesztése céljából lövetnek;

II. oly lövedékeket használjanak, melyek az emberi testben könnyen kitágulnak vagy ellapulnak; pl. olyan lövedékek, melyeknek kemény burka a magot nem födi teljesen, vagy pedig melyeknek burkán bevágások vannak.

Ezeknek a nyilatkozatoknak mindegyike a szerződő hatalmakra csak akkor kötelező, ha közülök kettő vagy több egymás ellen áll háborúban. Kötelező erejük megszűnik, ha a szerződő hatalmak közt folyó háborúban a hadviselő felek valamelyikéhez egy nem szerződött hatalom csatlakozik.